

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Hariduskorralduse õppekava

Margus-Tarmo Pihlakas

ESIMESE KOOLIASTME LAPSEVANEMATE KOGEMUSED JA ETTEPANEKUD SEOSSES
LAPSEVANEMATELE SUUNATUD TOEGA DISTANTSÕPPEL

Magistritöö

Juhendaja: nooremlektor Pihel Hunt

Tartu 2021

Kokkuvõte

Esimese kooliastme lapsevanemate kogemused ja ettepanekud seoses lapsevanematele suunatud toega distantsõppel.

Uuringute kohaselt on lapsevanemate toetus esimeses kooliastmes distantsõppel kriitilise tähtsusega. Käesoleva uurimuse eesmärgiks oli selgitada välja lapsevanemate kogemused ja ettepanekud seoses lapsevanematele suunatud toega distantsõppel. Uurimuses osales kümme esimese kooliastme lapsevanemat. Poolstruktureeritud intervjuude andmeid analüüsiti kvalitatiivse sisuanalüüsi meetodil. Tulemused tõid välja lapsevanemate rahulolu õpetajate tööga, loovate ülesannetega, videokõnedena läbi viidud tundidega ja paindliku ajagraafikuga. Rahulolematust valmistas lapsevanematele üksijäetuse tunne, ülekoormus, e-õppe keskkondade keerukus, tehniliste abivahendite puudus ja erivajadustega laste õpetamine. Ettepanekutena soovitati integreerida videokõned distantsõppesse, arendada e-õppe platvorme, laenutada infotehnoloogilisi abivahendeid ja pöörata tähelepanu hariduslike erivajadustega noortele.

Võtmesõnad: distantsõpe, lapsevanemad, esimene kooliaste, COVID19 eriolukord, arendusettepanekud.

Abstract

Experiences and Recommendations concerning Elementary school children Parents support, during distance learning.

According to studies it is vital that parents support their children during distance learning in elementary school. Unfortunately many parents do not have sufficient possibilities to support their children. The qualitative study aimed to identify experiences and recommendations concerning parent support during distance learning. It involved ten parents. The data of the semi-structured interviews were analysed using qualitative content analysis. The results revealed satisfaction about teachers' contribution, creative homework, video lessons, and flexible working schedule; and dissatisfaction with neglectedness, overload, arduous e-platforms, lack of technical instruments and lack of support for children with special needs. Parents suggested using more video lessons, developing e-platforms, lending out technology and providing support for special needs students.

Keywords: Distance learning, parents, elementary school, COVID 19, recommendations for improving.

Sisukord

Kokkuvõte.....	2
Abstract	2
Sissejuhatus.....	5
Teoreetiline ülevaade	6
Distantsoõppe olemus.....	6
Distantsoõppe ajalugu.....	6
Distantsoõppe eelised ja puudused	7
Distantsoõppe väljakutsed eriolukorras.....	10
Lapsevanemate toetamine distantsoõppel	11
Esimene kooliaste distantsoõppel.....	12
Distantsoõppe tulevik	13
Metoodika	14
Valim	14
Andmekogumine	15
Andmeanalüüs	17
Autoripositsioon	19
Tulemused.....	20
Lapsevanemate kogemused seoses nende toetamisega distantsoõppel	20
Kogetud toetus distantsoõppel.....	21
Kogetud koolipoolne toetus	21
Kogetud kooliväline toetus	22
Kogetud puudujäägid toetusele distantsoõppel.....	23
Kogetud puudujäägid koolipoolses toetuses	23
Kogetud puudujäägid koolivälises toetuses	25
Lapsevanemate ettepanekud seoses toetusega distantsoõppel.	27
Ettepanekud koolipoolse toe tõhustamiseks	27
Ettepanekud füüsilise õpikeskkonna parendamiseks	27
Ettepanekud vaimse õpikeskkonna parendamiseks	28
Ettepanekud koolivälise toe tõhustamiseks	29
Ettepanekud füüsilise õpikeskkonna parendamiseks	29

Ettepanekud vaimse õpikeskkonna parendamiseks	30
Arutelu	32
Distsants-Tiigrihüpe.....	32
Koostööine õppimine	33
Erivajadustega arvestamine	34
Töö piirangud ja praktiline väärtus	35
Edaspidised uurimisvõimalused	35
Tänu sõnad	36
Autorsuse kinnitus.....	36
Kasutatud allikad.....	37
Lisa 1. Ettepanekud seoses toetuse tõhustamisega lapsevanematele distantsõppel.....	
Lisa 2. Intervjuu kava.....	

Sissejuhatus

2020. aasta kevadel puhkenud koroonaviiruse COVID-19 pandeemiline puhang ja Eestis kehtestatud eriolukord on üks suurimaid viimase aja väljakutseid hariduse valdkonnas. Kiirelt ja eelneva sarnase kogemusega pidid uuele olukorrale ümber orienteeruma nii koolipersonal, lapsevanemad kui ka õpilased. Valitsuse määrusega sätestati, et 16. märtsist 2020 tuleb koolides peatada tavapärane õppetöö ning viia see üle kaug- ja koduõppevormile (Riigi Teataja, 2020), alles hiljem tuli meedias käibele distantsõppe mõiste. Distantõppe all mõistetakse formaalharidust, kus õppijad on õppeasutusest füüsiliselt distantseeritud ja õppijate, juhendajate ning ressursside ühendamiseks kasutatakse infotehnoloogilisi vahendeid (Simonson, Smaldino, & Zvacek, 2015). Magistritöö autorile teadaolevalt on ka Eestis seni distantsõppe teemal läbiviidud uurimuste fookuses olnud peamiselt infotehnoloogiliste vahendite kasutamisega seonduvad aspektid, näiteks e-õpe, digipädevused (Kaukes, 2020) või erinevad veebikeskkonnad ja -rakendused (Rebane, 2020). Ent uuritud on ka õpilaste, õpetajate ja lapsevanemate toimetulekut distantsõppe ajal (Lauristin, Loogma, Erss, Vernik-Tuubel, & Sarv, 2020).

Selleks, et õppetööga toime tulla, on olulised õpilase eneseregulatsiooni oskused, näiteks oskus keskenduda, juhendeid järgida ning häirivaid faktoreid ignoreerida. Need baasoskused kujunevad valdavalt eelkoolieas ning esimestel kooliaastatel ja nende kujundamisel on võtmeroll lapsevanemal. Õpilased, keda vanemad kodus õppimisel toetavad, saavutavad õppetöös paremaid tulemusi võrreldes õpilastega, kellel lapsevanemate tugi puudub (Simons & Sonnenschein, 2016). Sarnaste järeldusteni on jõutud ka seoses 2020. aasta kevadise koroonakriisiga, kus distantsõppe tingimustes osutusid õpilaste hakkamasaamisele määravaks lapsevanemate mõju ning kodune tugi, mida vajati nii laste enesejuhtimise toetamisel, ajaplaneerimisel, õppetöö täitmisel kui ka erinevate ülesannete meenutamisel (Darling-Hammond, Edgerton, Truong, & Cookson Jr, 2020; Lauristin et al., 2020).

Oma laste õpetamine kodustes tingimustes, näiteks nende õpimotivatsiooni säilitamine, abistamine ülesannete mõistmisel ning infotehnoloogia-alane tugi osutus paljude lapsevanemate jaoks distantsõppe üheks peamiseks väljakutseks (Rebane, 2020). Rahvusvahelised uurimused põhjendavad seda asjaoluga, et lapsevanemad on valdavalt hõivatud tööga ja neil ei ole ajaliselt võimalik enda lapsi piisavalt toetada (Adams & Todd, 2020). Samuti olid paljud lapsevanemad koroonakriisiga kaasneva isolatsiooni, piiratud suhtlemisvõimaluste ja majanduslike raskuste tõttu ka ise pidevalt pingel all (Berman, 2020). Ei ole välistatud, et distantsõppest kujuneb uus normaalsus, millega kõik osapooled peavad kohanema (Cluver, 2020).

Eelnevast ilmneb, et distantsõppe edukaks rakendamiseks, eriti esimeses kooliaastmes, on oluline toetada lapsevanemat, sest vanema efektiivsel toel on positiivne mõju lapse õpitulemustele

(Simons & Sonnenschein, 2016). Ent vaatamata sellele, et uurijad on selles osas varasemalt välja toonud lapsevanemate kui võtmeisikute rolli (Simons & Sonnenschein, 2016; Darling-Hammond et al., 2020; Lauristin et al., 2020) ning uuritud on ka distantsõppel oma lapsega õppimist takistavaid tegureid (Berman, 2020), ei ole magistritöö autorile teadaolevalt seni Eestis piisavalt uuritud missugust tuge täpselt ootavad lapsevanemad ise, et oma võtmerolli distantsõppes täita. Samuti pole piisavalt uuritud missugust tuge vajavad vanemad, kes toetavad lapsi esimeses kooliastmes (Darling-Hammond et al., 2020). Justnimelt vanemate võimalustest toetada enda esimeses kooliastmes olevaid lapsi võib saada võtmekoht, distantsõppe edukaks korralduseks ka Eestis, eriti pidades silmas, et COVID 19 koronaviirus ei näita taandumise märke ja ülerahvastatud globaliseeruv maailm võivad ohustada uued pandeemiad (Gates, 2020) ja nendest tulenevad distantsõppe perioodid. Mistõttu on oluline uurida millist tuge lapsevanemad uues reaalsuses vajavad, säilitamaks hariduse järjepidevus. Sellest lähtuvalt seati magistritöö eesmärgiks selgitada välja lapsevanemate kogemused, ja ettepanekud seoses lapsevanematele suunatud toega distantsõppel.

Teoreetiline ülevaade

Distantsõppe olemus

Distantsõppe all mõistetakse tänapäeval formaalharidust, kus õppijad on õppeasutusest füüsiliselt distantseeritud ja õppijate, juhendajate ning ressursside ühendamiseks kasutatakse infotehnoloogilisi vahendeid (Simonson, Smaldino, & Zvacek, 2015). Ent distantsõpe ei ole haridusvaldkonnas uus nähtus (Harting & Erthal, 2005). Samuti on infotehnoloogilisi vahendeid kasutatud õppetöö läbiviimiseks alates 20. sajandi esimestest kümnenditest. Pärast seda on olnud kogu õppimine üha enam elektroniseerunud, digitaliseerunud ja suundumas uude tehis-intellektuaalsesse ajajärku (Rushby, 2013). Käesolevas peatükis antakse täpsem ülevaade distantsõppe ajaloolisest kujunemisest ning distantsõppe eelistest ja puudustest.

Distantsõppe ajalugu

Võimalusi distantsõppe rakendamiseks on kirjeldatud juba 18. sajandist. Näiteks tutvustas ajalehe Boston Gazette juures tegutsev Caleb Philipps 1728. aastal lehelugejatele uudset meetodit Short Hand ehk lühike käsi, mis oli nime saanud tollal levinud stenograafia termini järgi ja andis aimu, et õppimist on võimalik senisest kiiremini ja efektiivsemalt ellu viia. Philipps edastas lehelugejatele ehk õppuritele ajalehe vahendusel küsimusi, millele tuli posti teel vastata, ning tagasisidestas neid. Niisugust õppimise viisi on nimetatud korrespondentsõppeks (Harting & Erthal, 2005).

Korrespondentsõpe oli oma olemuselt ühepoolne ja minimaalse tagasisidestamise võimalustega. Õppeprotsess sõltus väga õpilase motiveeritusest ja huvist ja oli elanikkonna madala kirjaoskuse tõttu kättesaadav vaid vähestele (Bates, 2005).

Postiteenuste arenedes industriaalajastul hakkasid sarnased õppe-eksperimendid kiiresti laiemalt levima ja jõudsid peagi ka akadeemilisse keskkonda. Üks esimesi niisuguseid praktikaid sai alguse aastal 1779, kui Krakówi ülikool alustas kaugõppekursustega. Õppevorm oli tähelepanuväärne selle poolest, et muutus populaarseks naistudengite hulgas, kelle ligipääs statsionaarõppesse tollal veel piiratud oli (Tanaś, 2015). Seda perioodi distantsõppe kujunemisest iseloomustab enim õppematerjalide valik, mis oli spetsiaalselt kaugõppijatele koostatud ning süsteemsed õpilahendused, -meetodid ja õppekavad, mis toetasid teabe massilist levikut (Bates, 2005).

Elektroonika võidukäik hariduses sai alguse 1920. aastatel Põhja - Ameerikas ja Austraalias, kus koostati erinevaid hariduslikke programme raadioeetrisse (Haworth & Hopkins, 2009). Hiljem 1970. aastatel lisandusid õppevahenditena telesaated, heli- ja videokassetid. Samasse ajajärku jääb ka avatud ülikoolide algus ning juba 1984. aastal toimus Toronto Ülikoolis esimene täielikult e-õppena ja interneti vahendusel läbi viidud kursus (Bates, 2005).

Tänu interneti kasutuselevõtule on praeguseks eksponentsiaalselt suurenenud erinevate distantsilt õppimise võimaluste kasutamine hariduses ning e-õpe ja digitaalne kirjaoskus on muutunud tänapäeva hariduse loomulikuks osaks (Kaukes, 2020). Nüüdisaja kontekstis jõudis distantsõppe mõiste ühiskonnas laiemalt kasutusse ning sai uue tähenduse aga 2020. kevadel, mil globaalne koroonaviiruse pandeemia tingis olukorra, kus viiruse leviku tõkestamiseks toimus koolide üleminek distantsõppele (Bayham & Fenichel 2020).

Kuigi distantsõppe vorm ning digitaalsete vahendite kasutamine õppetöös on haridusvaldkonnas juba varasemast harjumuspärased nähtused, oli ülemaailmne distantsõpe 2020. aasta kevadel märgiline, kuna võrreldes seniste näidetega, kus distantsilt õppimine oli vabatahtlik ning levinud eelkõige täiskasvanud õppurite hulgas, oli 2020. aasta kevadel distantsõppevorm kohustuslik kõigile alates esimese kooliastme õpilastest, kelle iseseisva õppimise oskused alles kujunemas on (Lauristin et al., 2020).

Distantsõppe eelised ja puudused

Alates kahekümnenda sajandi esimestest kümnenditest on mitmed futuristid näinud distantsõppes lahendust paljudele hariduslikele ja sotsiaalpoliitilistele probleemidele (Haworth & Hopkins, 2009). Eelkõige peetakse seda võimaluseks, mille abil muuta haridus senisest kvaliteetsemaks,

kättesaadavamaks ja individualiseeritumaks erinevatele sihtgruppidele (Moisey, 2004). Samuti käsitletakse distantsõpet sageli osana haridusinnovatsioonist, mis võib kaasa tuua positiivseid revolutsioonilisi muutusi kogu haridusvaldkonnale (Natriello, 2005).

Üheks peamiseks distantsõppe rakendamise eeliseks on võimalus kaasata õppijad, kellel ligipääs haridusele muidu piiratud oleks, näiteks tingituna õppija sotsiaalmajanduslikust taustast, sissetulekust, elukohast, rassilisest kuuluvusest, soost või tervislikest põhjustest (Edwards, Cordray, & Dorbolo, 2000). Distsantsõppe rakendamine soosib varasemalt katkestatud õpingute jätkamist, kuna võimaldab täiskasvanud õppijal paindlikumalt oma aega planeerida ning ühitada õpinguid töö-, pere- ja isikliku eluga (Edwards, Cordray, & Dorbolo, 2000). Distsantsõppe võib osutada ainuvõimalikuks õppevormiks inimestele, kellel ei ole lubatud tavakoolis õppida, näiteks kinnipeetavad (Hughes, 2016).

Distsantsõppe pakub paindlikke võimalusi õppijatele, kes ei pääse kooli kas ajutise haiguse või püsiva erivajaduse, näiteks liikumispuude või sotsiaalse ärevuse tõttu. Tänu tehnoloogilistele võimalustele saavad erivajadustega õppijad aga õppetöös distantsilt osaleda. Alates distantsõppe võimaluste avardamisest aastatuhande vahetusel on oluliselt suurenenud erivajadustega inimeste osalemine õppes (Ahumada-Newhart, 2014; Moisey, 2004).

Tänapäeva ühiskonnas mõjutavad haridusasutuse tõhusust ja jätkusuutlikkust suuresti majanduslikud tegurid, seega on oluline leida toimivaid lahendusi kvaliteedi ja otstarbekuse vahelise tasakaalu saavutamiseks. Distsantsõppe rakendamine aitab vähendada haridusasutuste kulutusi eelkõige haldusega seotud kulude, näiteks elektri- ja koristamiskulude ning toitlustuse ja parkimise korraldamise kulude arvelt. Majanduslikult otstarbekam on distantsõppes osalemine ka õppijate jaoks, kel tekib tänu sellele vähem kulusid transpordile ning näiteks tudengid ei pea õppes osalemiseks ilmtingimata elukohta rentima; samuti võivad kooli väiksemad ülalpidamiskulud vähendada õppetasude suurust. Distsantsõppe eduteguriteks on ka järgnevad võimalused:

Jõuda samal ajal suurema hulga õppijate või spetsiifilise sihtgrupini;

- Vältida ülerahvastatud klassiruumi ja pakkuda õppuritele võimalust paremini enda aega planeerida;
- Edendada nii-öelda rohelist mõttelaadi trükiste kasutamise alternatiivina elektrooniliste vahendite kaudu;
- Võimalus kaasata aine sisu loomisel ja edasiandmisel oma ala eksperte, kes näost näkku kohtumisel osaleda ei saaks;
- Õpilastel on võimalus töötada neile sobivas kohas, omas tempos ja/või sobival ajal;

- Klassikaaslased ja grupidünaamika ei sega aine läbimist (nt klassi kloun, agressor, kelle käitumise kohandamiseks vm tekitatud olukorra lahendamiseks õpetaja kontakttunnis vahetult sekkuma peaks);
- Tagasiside võib olla individuaalsem ja vahetum kuna seda antakse personaalselt (Lei & Gupta, 2010).

Üheks järgmiseks distantsõppe arengu sammuks peetakse senise e-õppe asendumist m-õppega, mis väljendub selles, et erinevad mobiilirakendused aitavad õppes osalemist veelgi kättesaadavamaks muuta. Mobiilirakenduste kasutamise abil on võimalik õppetööd veelgi enam paindlikustada, õppijakeskseks kujundada ning mõjub oma olemuselt ka ajaviitena (Georgiev, Georgieva, & Smrikarov, 2004). Distsantsõppe suurem kasutamine aitab kaasa ühiskonnas elukestva õppimise põhimõtte levimisele ja juurdumisele, mis omakorda võib kaasa tuua arenguhüppe ja innovatsiooni erinevates valdkondades. Seetõttu mõjub distantsõppe justkui arengu katalüsaatorina (Lei & Gupta, 2010). Eelpool kirjeldatust ilmneb, et distantsõppe rakendamisel on mitmeid eeliseid nii kooli kui ka õppijate seisukohast. Koolil on võimalik tänu distantsõppele kaasata rohkem õppijaid ning kokku hoida halduskuludelt. Õppijatele pakub aga distantsõppe võimalust õppida neile sobivas kohas ning individualiseeritumalt.

Ent varasemalt on mitmed uurijad toonud välja ka distantsõppe puudusi.

Peamisteks puudusteks distantsõppes osalemisel on häirivad faktorid õppija kodus, näiteks pereliikmed, tehnoloogilised ajalõvolid, muud oldest tulenevad ülesanded. Samuti takistavad distantsilt õppimist tehnikaga seotud äpardused ning keerulised digilahendused. Distsantsõppe rakendamisel on puuduseks nimetatud ka ebapiisavat kontakti õpetajaga (Doug, 2002).

Puudusena on välja toodud ka distantsõppega hakkamasaamiseks vajalik põhjalik ettevalmistus, mis peaks katma nii tehnoloogilisi vahendeid, vajalikke õpioskusi kui ka õppija hoiakuid. Nimelt on leitud, et õppija eelarvamused ja iseseisev õppimise oskus võivad oluliselt mõjutada distantsõppega hakkama saamist (Rashid & Rashid, 2012). Seoses hakkamasaamisega on mitmed autorid toonud välja, et distantsõppe on pigem sobilik vanematele või edukamatele õppijatele, kes suudavad oma aega planeerida, hoida fookust ja vastutada oma tegutsemise tagajärgede eest. Nõrgematel õpilastel on oht õppes passiivseks või kõrvale jääda ning seetõttu loobuda (Doug, 2002; Rashid & Rashid, 2012; Safiullin, Fatkhiev, Saipullaev, & Bagautdinova, 2013).

Vaatamata distantsõppe kasutamise eelistele, on distantsõppega seoses kirjeldatud ka mitmeid puudusi alates segavatest faktoritest kodus õppimisel kuni ebapiisava õpetaja toe ning puudulike enesejuhtimisoskuste tõttu õppes loobumiseni. 2020. aasta kevadel COVID-19 pandeemia tõttu distantsõppele suundumine on varasemale lisaks toonud välja uusi distantsõppe

puudusi ja väljakutseid. Järgnevas peatükis kirjeldatakse distantsõppe väljakutseid 2020. aasta kevadises eriolukorras, mil üle maailma suleti pandeemia tõttu koolid ning paljud lapsevanemad, õpilased ja õpetajad said kogemuse distantsõppel osalemisest.

Distantsõppe väljakutsed eriolukorras

COVID-19 pandeemiline puhang mõjutas haridusvaldkonda üle maailma. Paljud riigid otsustasid õppeasutusi vähemaks või pikemaks ajaks sulgeda. Koolide sulgemine seadis õpetajad, lapsevanemad ja õpilased silmitsi mitmete väljakutsetega. Uudne olukord nõudis harjumuspärase elukorralduse ümber kavandamist ning lahendused uue olukorraga toimetulemiseks tuli leida kiiresti (Aliyyah et al., 2020). Kuigi esimestel koolipäevadel tunti elevust ja rõõmu uudse olukorra üle, siis õige pea asendus distantsõppe põnevus raskustega (Berman, 2020). Sujuv üleminek distantsõppele oli keeruline kõigi osapoolte jaoks. Paljudele õpetajatele ja lapsevanematele valmistas raskusi distantsilt õppimiseks vajaliku tehnika ja programmide haldamine, ent leidis nii koolid kui ka kodused, kes olid hädas elektrooniliste vahendite puudumise, seisukorra või kvaliteediga. Kriitilisematel juhtudel taandus õppes osalemine mõnes kodus aga sellele, kas olemas on interneti kasutamise võimalus või isegi elekter (Jena, 2020).

Kokkuvõtvalt iseloomustab distantsõppe rakendumise algust erinevate riikide näidetel suur segadus. Sageli ei teadnud asjaosalised kus, kuidas, millisel määral ja kui hästi tuleb õppetööd teha. Sujuvama ülemineku tagamiseks oleks koolid võinud esmalt mõned vabad päevad planeerida, et hinnata olukorda ja töötada välja parimad lahendused ning seejärel korraldama kohe koolitusi õpilastele ja lapsevanematele, et tutvustada, kuidas distantsõppe käib ja mida vanemad saavad enda laste toetamiseks ära teha (Aliyyah et al., 2020).

Nii lapsevanemad kui õpetajad märkisid, et mida kauem distantsõppe oli kestnud, seda keerulisem oli laste motiveeritust üleval hoida. Neil lihtsalt hakkas igav ja nad leidsid endale koduses keskkonnas mitmeid muid tegevusi (Aliyyah et al., 2020). Kodune õhustik kujunes aga nii mõneski peres kevadise eriolukorra nähtamatuks kannatajaks. Eriolukorra ajal suurenes nii koduvägivald vanemate vahel kui ka lastele suunatud vägivald. Samuti kasvas majandusliku ebastabiilsuse ja distantsõppe tagajärjel oht tekkinud stressi tõttu alkoholi ja teisi meelemärke tarvitada (Berman, 2020). Eriliselt haavatavas olukorras olid piiratud võimalustega pered, näiteks pered, kelle majanduslik olukord oli juba enne eriolukorda piiratud; kes kaotasid töö või kellel olid peres erivajadusega pereliikmeid (Dhiman et al., 2020). Mida pikemaks kujunes distantsõppe, seda selgemalt tuli välja, et koolidel puudus valmisolek tagada distantsõppe kvaliteeti (Aliyyah et al., 2020). Näiteks kujunes õpetajate jaoks suureks väljakutseks akadeemilise petturluse teema.

Õpetajad kurtsid, et neil lihtsalt ei ole võimalik õpilaste teadmiste taset hinnata, sest lapsevanemad vastavad ise või aitavad olulisel määral õpilasi. Samas tõid lapsevanemad välja, et kodune stressitase oli tõusnud tihti väga kõrgeks, mistõttu tundus vahel lihtsam ja rahulikum laste eest kodune ülesanne ära teha (Masonbrink & Hurley, 2020).

Distantsõpe esitas mitmeid väljakutseid nii õpilastele kui ka õpetajatele. Ent lisaks neile valmistas distantsõpe raskusi ka vanematele (Jena, 2020). Nimelt vajavad vanemad distantstõppel laste õpetamiseks ka ise tuge (Garbe, Ogurlu, Logan, & Cook, 2020). Järgnevas peatükis antaksegi täpsem ülevaade lapsevanemate toetamisest distantsõppel.

Lapsevanemate toetamine distantsõppel

Esimeses kooliastmes läbiviidud distantsõppet on praktiliselt võimatu ette kujutada ilma vanemate toeta. Lapsevanemad vajavad tuge, tulemaks tasakaalustatult toime erinevate rollide ja ülesannetega, seda alates töökohustustest, millega seoses lapsevanem peab valikuid tegema, kas teenida perele raha või aidata lapsi õpingutes. Samuti kodu korrashoidmine, toiduvalmistamine ja erineval tasemel olevate laste õpetamine, nende õpimotivatsiooni hoidmine, tehniliste abivahendite seadistamine ja digi-rakendustes (*application*) orienteerumine. Lisaks saab välja tuua lapsevanema toevajaduse tema enda vaimse tervise hoidmise järelle (Garbe, Ogurlu, Logan, & Cook, 2020).

Lapsevanemate toetamiseks erinevate rollidega toimetulekul on mitmeid võimalusi:

1. Online õpiabi - võimalus toetada neid lapsi, kellel kooli poolt pakutavatest online tundidest jääb väheks;
2. Digi-noorsootöö ja huvihariduslikud töötoad, mis võimaldab vanemal puhata ja olla kindel, et laps oleks seotud millegi arendavaga;
3. Toidupakid, mille eesmärk on vanemate koormuse vähendamine;
4. Tegevusjuhid ja teised spetsialistid, kes aitavad haridusliku erivajaduse või peres teistel lastel esinevate erivajadustega toime tulla.
5. Spetsialistid, psühholoogid, sotsiaaltöötajad, vabatahtlikud abilised;
6. Tehnikud, kes kooli või kohaliku kogukonna poot tulevad lapsevanematele appi, kontrollides üle tehnikat; vajadusel laenutatakse arvuteid, kaameraid, mikrofone;
7. Vanemate pedagoogilistele oskustele suunatud foorumid ja õpikeskkonnad;
8. Vanemate tugigrupp, mis on suunatud kogemuste ja probleemide jagamise vajaduse täitmisele (Pajarianto, Kadir, Galugu, Sari, & Februant, 2020).

Kokkuvõtvalt tuleb rõhutada, et peamine probleem distantsõppe läbiviimisel esimesele kooliastmele on asjaolu, et nooremad õpilased vajavad rohkem toetust ja tähelepanu, kuid

lapsevanemad on reeglina päevasel ajal tööl (Adams, 2020). Distantsõppe mõjust esimese kooliastme õpilastele antakse ülevaade järgnevas peatükis.

Esimene kooliaste distantsõppel

Koolide sulgemine 2020 aasta kevadel tõi kaasa presedenditu olukorra maailmas, kus esmakordselt katsetati nii suures ulatuses distantsõpet esimeses kooliastmes (Bayham & Fenichel 2020). Mitmed uuringud viitasid juba varasemalt distantsõppe ebasobivusele nooremates kooliastmetes (Aliyyah et al., 2020; Anastasiades, 2003; Berman, 2020), kuid seoses koroonaviiruse puhangu ja koolide sulgemisega joonistusid mitmed probleemid veelgi selgemalt välja (Poletti, 2020).

Poletti (2020) kirjeldab enda artiklis, kuidas koolide sulgemine Itaalias viis lapsed õppimisest eemale ligemale pooleks aastaks, sest eriolukorra lõppedes olid lapsed läinud suvevaheajale. Ta toob enda artiklis välja, et nii pikk paus (6 kuud) mõjus oluliselt esimese kooliastme õpilaste lugemise-, kirjutamise-, matemaatika- ja suulise eneseväljenduse oskusele, kuna need oskused ei olnud saavutanud veel täisautomaatset taset. Seda toimunud õppimise pausi on võrreldud ka kurikuulsa suvepuhkuse fenomeniga, milles uuringute kohaselt märkimisväärselt langeb õpilaste teadmiste tase, kuna puudub süstemaatiline materjali kordamine ja kasutamine (Alexander, Entwisle, & Olson 2007).

Mitmed uuringud toovad välja, et distantsõppe puudused võimenduvad eriti kitsamate võimalustega perede puhul (Berman, 2020). Armitage ja Nellums (2020) kes uurisid distantsõppe kulgu esimeses kooliastmes, toovad välja, et just sellistes peredes oli probleeme lastele väga vajalike õppekohtade, tehniliste abivahendite ja vajaliku kirjanduse võimaldamisega. Samast uuringust ilmnes, et niisugustes peredes võib esineda rohkem koduvägivalda ja üldiselt on vanemate võimalused last toetada tihti erinevatel põhjustel piiratud. Näiteks juba rutiinsete söögikordade kadumine võib lastele olulist mõju avaldada (Mayurasakorn et al., 2020). Ent sarnaselt vähemate võimalustega peredega on distantsõppel palju väljakutseid ka peredel, kus kasvavad hariduslike erivajadustega või intellektipuudega lapsed, kes on väga mõjutatud õppekorralduse muutustest ja erinevatest segavatest faktoritest (Brooks et al., 2020).

Uuringud tõid ka välja, et esimese kooliastme lapsed kannatasid oluliselt rohkem isolatsiooni all võrreldes nende kaaslastega vanemates kooliastmetes (Brooks et al., 2020). Nimelt kandus peamine vabaaja suhtlus üle internetikeskkonda, kuid paljudel lastel puuduvad kogemused, oskused ja ka iseseisvad tehnilised võimalused kaaslastega suhtlemiseks interneti vahendusel. Seetõttu täheldati stressitaseme tõusu ja kooliigatsust just esimeses kooliastmes (Brooks et al., 2020; Poletti, 2020).

Mitmed uuringud keskendusid ka esimese kooliastme sulgemise mõttekusele ja toodi välja, et Covid-19 on laste puhul tihti kerge haiguskuluga ja lapsed ei pruugi olla viiruse edasikandjad, seega ei ole koolide sulgemine tegelikult vajalik (Mayurasakorn et al., 2020). On osutatud asjaolule, et enamik esimese kooliastme lapsevanematest käib tööl, mistõttu nad ei saa lapsi toetada. Kui aga lapsevanemad tuleksid laste kodus õpetamiseks töölt ära, oleks sellel negatiivsed majanduslikud tagajärjed nii perele kui ka riigile (Armitage, & Nellums, 2020). Lisaks on välja toodud, et kuna lapsed omapäi koju õppima jääda ei saanud, viidi lapsed sageli vanavanemate juurde, kes olid ühtlasi viiruse kõige haavatavam sihtgrupp (Mayurasakorn et al., 2020).

Paljud heaoluriigid on sõnastanud riikliku põhimõtte, et iga laps on väärtus ja ükski laps ei tohi jääda tähelepanuta. Paraku sellel distantstõppe perioodil põhjal sellest väärtusest ei lähtutud, sest paljud lapsed jäid vajaliku toetuseta (Poletti, 2020). Bill Gates on enda 2020. aasta artiklis "Sajandi pandeemia" avaldanud arvamust, et tänapäevases ülerahvastatud ja globaalselt toimivas maailmas on väga tõenäoline, et sarnased viiruste pandeemilised puhangud juhtuvad ja korduvad ning varasemaid vigu tuleks edaspidi vältida (Gates, 2020). Distantstõppe võimalikust kordumisest tulevikus on antud ülevaade järgmises peatükis.

Distantstõppe tulevik

2020. aasta tõi kaks Covid-19 puhangut, palju on spekulieritud post-pandeemilise maailma mõjude üle ja mitmed analüütikud on püüdnud ennustada kuidas muutub meile harjumuspärane töö- ja õppimiskultuur. Ühes ollakse kindlad - kaugtöö ja distantstõppe on tulnud selleks, et jääda ja üha enam muutuda igapäevaelu tavapäraseks osaks (Carter, Rice, Yang, & Jackson, 2020).

Esimese viiruse puhangu järgselt on enamik koole Eestis integreerinud õppeprogrammi distantstõppe päevad, arendanud infotehnoloogilisi vahendeid ja koolitanud õpetajaid (Kivioja, 2020). Pärast esimest nii-öelda koroonalainet 2020. aasta kevadel avaldasid mitmed haridustegelased arvamust, et tulevikus peaks esimese kooliastme lapsi distantstõppele saatma viimase meetmena (Pärismäe, 2020). Siiski näeme viiruse teise laine alguses, et hoolimata teadusnõukogu soovitustest on 2020. aasta detsembri seisuga saadetud ka esimese kooliastme õpilased taas distantstõppele (Randlaid, 2020). Seega tuleb arvestada võimalusega, et ka tulevikus tekib olukordi, kus vähemaks või pikemaks ajaks langeb suur koormus lapsevanemate õlule.

Varasemate uurimuste põhjal esineb lapsevanematel mitmeid raskusi seoses oma laste õpetamisega distantstõppel. Samas vajavad lapsed õppimisega toimetulekul vanemate abi. Lapsevanemad ise tunnevad omakorda vajadust toe järele, et oma lapsi kodus tõhusamalt õpetada.

Eestis pole seni aga piisavalt uuritud, missugust tuge lapsevanemad täpselt vajavad. Samuti pole piisavalt uuritud missugust tuge vajavad vanemad, kes toetavad lapsi esimeses kooliastmes.

Eelnevale tuginedes seati magistritöö eesmärgiks selgitada välja esimese kooliastme lapsevanemate kogemused ja ettepanekud seoses neile suunatud toega distantsõppel. Eesmärgi täitmiseks sõnastati kaks uurimisküsimust:

- 1) Missugused on esimese kooliastme lapsevanemate kogemused seoses nende osaks saanud toega distantsõppel?
- 2) Missugused on esimese kooliastme lapsevanemate ettepanekud seoses neile osaks saanud toega distantsõppel?

Metoodika

Valim

Käesolevas uurimistöös on kombineeritud eesmärgipärast valimit mugavusvalimiga.

Mugavusvalimi puhul kaasatakse liikmeid lähtuvalt kergest kättesaadavusest ja koostöövalmidusest ning eesmärgipärase valimi kohaselt peavad uuritavad vastama kindlatele kriteeriumitele (Õunapuu, 2014). Uurimusse kaasatud pidid vastama järgmistele kriteeriumitele: 1) lapsevanemad, kellel oli vähemalt üks laps 2020. aasta kevadise eriolukorra ajal kodus distantsõppel; 2) uuritava laps(ed) õppisid 2020. aasta kevadise eriolukorra ajal esimeses kooliastmes.

Valimi moodustas kümme lapsevanemat Eesti eri piirkondadest, nii linnadest kui ka maapiirkonnast. Uuritavatest kuus lapsevanemat oli kõrghariduse, kolm keskhariduse ning üks põhiharidusega. Uurimuses osalenute taustaandmed on leitavad tabelist 1. Selliste andmetega lapsevanemad kaasati eesmärgiga saada kirjeldusi võimalikult erinevates olukordades olnud lapsevanematelt.

Esimesele kooliastmele keskenduti, kuna erinevad uuringud on välja toonud, et esimeses kooliastmes vajab laps kõige enam vanema toetust, kuna tema enesejuhtimise oskused on alles arenemas (Darling-Hammond et al., 2020; Lauristin et al., 2020; Simons & Sonnenschein, 2016). Kõik uuritavad on leitud autori tutvusringkonnast.

Tabel 1. Uuritavate taustandmed

Pseudonüüm	Haridus	Lapsi peres kokku	Lapsi esimeses kooliastmes eriolukorra ajal	Piirkond
LAPSEVANEM 1	Kõrgharidus	1	1	Linn, Põhja-Eesti
LAPSEVANEM 2	Kõrgharidus	2	2	Linn, Põhja-Eesti
LAPSEVANEM 3	Keskharidus	2	2	Maapiirkond
LAPSEVANEM 4	Kõrgharidus	3	2	Linn, Lõuna-Eesti
LAPSEVANEM 5	Kõrgharidus	2	1	Linn
LAPSEVANEM 6	Põhiharidus	6	3	Maapiirkond
LAPSEVANEM 7	Kõrgharidus	3	3	Linn
LAPSEVANEM 8	Keskharidus	2	2	Maapiirkond
LAPSEVANEM 9	Keskharidus	1	1	Maapiirkond
LAPSEVANEM 10	Kõrgharidus	2	1	Linn

Andmekogumine

Uurimistöö raames koguti andmeid poolstruktureeritud intervjuudega, sest see annab võimaluse uurida varjatud nähtusi ning nende tunnuseid, samuti võimaldab nimetatud vorm vajaduse tekkimisel intervjuueerijal küsimusi kohandada ja täpsustada. Poolstruktureeritud intervjuu osutus otstarbekaks teema uudsuse tõttu, kuna võimaldab uuritavatelt saada lisainformatsiooni mida esialgse küsimuste koostamisel pole arvestatud või ette nähtud (Õunapuu, 2014). Samuti andis intervjuu võimaluse lähtuvalt vastajast küsimusi teatud määral parafraseerida.

Intervjuu küsimuste planeerimisel loodi esialgne kava, mis rajanes antud magistritöö teoreetilisele osale ning uurimisküsimustele. Uurimisküsimuste puhul jälgiti, et oleks kaetud uurimisküsimustes välja toodud aspektid. Teoreetilisele materjalile tuginedes lisati täpsustavaid küsimusi, mis aitasid uuritavast teemast tervikpilti luua. Näiteks lisati küsimus “Kuidas te tavaolukorras enda last/lapsi õppimisel toetate?”. Samuti tuli teooriaosast välja Simonsi ja Sonnenscheini (2016) kirjeldatud lapse õppe edukuse korrelatsioon tava- ja eriolukorras. Saadud küsimustik jaotati järgmisteks plokkideks: 1) taustaküsimused (nt “Mitu last kasvab teie peres?”); 2) soojendusküsimused (nt „Kuidas suhtusite otsusesse koolid sulgeda?”; 3) lapsevanemate kogemusi käsitlevad küsimused (nt „Millist tuge ise vajasite või ootasite distantsooppel, et olukorraga toime tulla?”); 4) ettepanekuid distantsoppe paremaks korraldamiseks puudutavad küsimused (nt “Mida oleks võinud teha teisiti? Milline oleks ideaalne distantsoppe

mudel, mis oleks kasulik nii lastele kui ka õpetajale ja lapsevanematele?”). Intervjuu kava on välja toodud töö lisas 1.

Uurimuse usaldusväärsuse tagamiseks tehti pilootintervjuu ühe lapsevanemaga ja intervjuu küsimuste osas oli juhendajal võimalik anda tagasisidet. Kuna pilootintervjuu läbiviimise ajaks oli epideemiline olukord taas halvenenud, lepiti kokku, et intervjuu viiakse läbi Zoomi tarkvara abil. Pilootintervjuu läbiviimiseks leiti sobib aeg ja saadeti intervjuueeritavale kutse läbi Zoomi tarkvara keskkonna. Enne intervjuu toimumist tutvustati uurimuse eesmärki ning uurimisküsimusi, selgitati intervjuueeritavale vestluse korralduslikku poolt ning anti ülevaate konfidentsiaalsuse tagamisega seotud asjaoludest. Pilootintervjuu andis uurijale võimaluse hinnata küsimustest arusaamist, saada ülevaade intervjuu ajalisest orienteeruvast pikkusest ja teha vajadusel täiendavaid korrekture intervjuu küsimustes. Pilootintervjuu tulemusena muudeti küsimused ladusamaks ja kompaktsemaks. Pilootintervjuud otsustati põhiuuringus mitte kasutada.

Järgnevad intervjuud toimusid sarnase mudeli järgi, kus kõigepealt küsiti uuringus osalemiseks nõusolekut ja seejärel viidi Zoomis läbi uuringu tutvustus ja küsitlus. Kõigilt võeti nõusolek uurimuses osalemise osas ja anti lühiülevaade töö eesmärgist ning võimalikest järeltegevustest (nt tulemuste esitlemine kohalikele omavalitsustele). Intervjuueeritavatele selgitati uurimuse eesmärgi ja rõhutati, et uurimuses ei avalikustata vastajate nimesid ning kinnitati, et saadud intervjuud ei ole täismahus kättesaadavad kolmandatele isikutele. Kõik osalejad said oma täiendavatele küsimustele vastused ning andsid uurijale nõusoleku enda vastuste avaldamiseks pseudonüümide all.

Intervjuud toimusid kuuajalise perioodi jooksul oktoobris ja novembris 2020. aastal. Intervjuueerimisel märkis uurija kavas oma tähelepanekuid ning esitas vajadusel lisaküsimusi või tegi muudatusi seoses intervjuueeri poolt esitatud teabega, näiteks kui intervjuu ajal hakkasid intervjuueeritavad rääkima teemadest, mis olid kavas sõnastatud hilisemas etapis eraldi küsimusena. Intervjuueeritavatele tutvustati konfidentsiaalsuse ja andmetöötamise põhimõtteid, lisaks pakuti võimalust tutvuda transkribeeritud teksti ja hiljem ka uuringu tulemustega.

Küsimustele eelnevat sissejuhatavat osa ning intervjuu lõpus olevat intervjuueeritava tänamist ning kokkuvõtte tegemist ei salvestatud, vaid salvestati ainult intervjuu põhiosa. Kõik kümme intervjuud salvestati Zoomi tarkvara poolt tagatud talletuskanalisse. Intervjuudest lühim kestis 42 minutit ja pikim 1 tund ja 9 minutit.

Andmeanalüüs

Kogutud andmed analüüsiti kvalitatiivse induktiivse sisuanalüüsi meetodi abil, kuna see võimaldab saada teavet nähtuste kohta, mida on uuritud vähe või hoopiski mitte. Järelduste tegemiseks liigutakse analüüsis spetsiifilistelt üksustelt üldistele. Kogu protsessile on iseloomulik esialgse struktuuri muutumine andmete täienedes ja kogunedes. Selle põhjuseks on uurija töö algandmetega, mida vaadatakse üle korduvalt eesmärgiga leida sisust tähenduslikke üksusi, kindlaid mustreid ja võtmefraase, mis muudaks kogutud andmed tähenduslikuks (Elo & Kyngäs, 2008).

Andmeanalüüsi esimeseks sammuks oli helifailide transkribeerimine tekstiks kasutades Taltech Küberneetika Instituudi (Alumäe, Tilk, & Asadullah, 2018) interneti põhist kõnetuvastus programmi. Mis asus aadressil <http://bark.phon.ioc.ee/webtrans/>. Pärast faili ja e-posti ülesmärkimist saadeti uurijale automaatne transkriptsioon mitmes erinevas failivormingus.

Transkriptsiooni saab hinnata väga heaks, kuna Zoomi vahendusel tehtud salvestus oli äärmiselt kvaliteetne. Enne intervjuu läbiviimist oli rõhutatud, et hea mikrofoni olemasolu on oluline ja läbi oli viidud ka testkõne ning tänu sellele tuli kõnetuvastuse tekstifaili teha minimaalselt muutusi. Näiteks kõige lihtsama transkriptsiooni parandamiseks kulus umbkaudu 30 minutit intervjuu kohta. Seejärel luges autor transkriptsioone mitmel korral, et tutvuda ja orienteeruda andmetes ning paremini mõista sisu ja tervikut.

Transkribeeritud intervjuude failid laaditi üles QCMap'i rakendusse, mis võimaldab andmeid analüüsida induktiivse sisuanalüüsi meetodil. Seejärel alustati kodeerimisega, et märkida tekstist tähenduslikke üksusi (sõnad, laused, tekstikatkendid), mis kannavad endas uurimisküsimusele vastavat tähendust ning tervikmõtet (Elo & Kyngäs, 2008).

Järgmises etapis sõnastati tähenduslikest üksustest koodid, grupeerides kattuvaid tähenduslikke üksusi ühe nimetaja ehk koodi alla neid vajadusel selgust ja tervikmõtet silmas pidades ümber sõnastades. Seejärel grupeeriti koodid sarnaste tunnuste alusel alakategooriatesse millest omakorda moodustusid suuremad peakategooriad. Ka selles faasis kasutati QCMap programmi, mis võimaldas uusi kategooriaid luua ning koode käepäraselt kategooriseerida. Näite ühe koodi nimetuse ja tähendusliku üksuse kohta annab tabel 2.

Tabel 2. Näide uurimisküsimuse „Missugused on esimese koolisatme lapsevanemate kogemused seoses neile osaks saanud toega distantsõppel?” ühe koodi ja tähendusliku üksuse kohta

Tähenduslik üksus	Kood B17
<p>“Nii see nägi välja niimoodi, et hommikul läks isa tööle ja mina siis ajasin lapsed üles karjusin nende peale, käskisin arvuti lahti teha ja hakata õppima, siis ma andsin neile ka muud ülesanded nagu valmistada hommikusöök, jalutada koer, jalutada puudega õde, koristada toad. “</p>	<p>Lastel on kodus palju muid ülesandeid</p>

Esimese uurimisküsimuse all jõudis uurija esmalt 41 koodini, mis hiljem koondati 33 koodini ning seejärel moodustati saadud koodidest 2 peakategooriat ja kummagi juurde 2 alakategooriat. Teise uurimisküsimuse analüüsimisel saadi 27 koodi, mis omakorda moodustasid 2 peakategooriat ja kumbki peakategooria omakorda 2 alakategooriat. Näide selle kohta, kuidas koodide rühmitamisest saadi kategooriad ja moodustusi kategooriad, on esitatud tabelis 3.

Tabel 3. Näide kategooriate moodustamise kohta

Kood	Alakategooria	Peakategooria
<ul style="list-style-type: none"> • Digivahendite laenutus (arvuti, kõrvaklapid, mikrofonid jms) • Toidupakid distantsõppel perele • Interneti võimaldamine perele 	Ettepanekud füüsilise õpikeskkonna parendamiseks	Ettepanekud koolipoolse toe tõhustamiseks.
<ul style="list-style-type: none"> • Distsantsõpet tutvustav infopäev lapsevanematele • Õpetamisoskuste koolitus lapsevanematele • Mentorlus vanematele laste õpimotivatsiooni hoidmiseks 	Ettepanekud vaimse õpikeskkonna parendamiseks	

Kaaskodeerija kodeeris teisest uurimisküsimusest esimese, kõige mahukama intervjuu. Koodide võrdlemisel ilmnis osade koodide ulatuses kooskõla, kuid ka teatavaid lahknevusi. Näiteks oli kaaskodeerija oma koode sõnastanud täpsemalt kui töö autor, kelle koodid olid seetõttu vähese üldistusastmega. Pärast koodide täiendavat koondamist, ebasobivate kustutamist või täpsemaks sõnastamist jõuti suurema üldistusastmeni. Lisaks kodeeris uurija saadud andmeid erinevatel ajaperioodidel, mis tõi samuti kaasa koodidele korrektsemad nimetused. Uuritavatepoolne tagasiside andis uurijale võimaluse täpsustada sõnastusi ning kinnituse, et saadud tulemused on kooskõlas uuritavate arvamusel.

Autoripositsioon

Uurija personaalne suhestumine uuritava teemaga on kvalitatiivses uurimuses oluline, kuna sellel võib olla mõju uurimisprotsessile laiemalt, alates teema valikust ja uurimisküsimustest kuni tulemuste ja ettepanekute sõnastamiseni (Elo & Kyngäs, 2008). Selleks, et kvalitatiivse uurimuse usaldusväärsust suurendada on võimalik autori isikliku positsiooni reflektiivne mina-vormis kirjeldamine (Elo & Kyngäs, 2008). Sellest johtuvalt olen kogu tööprotsessi vältel teinud ülestähendusi, mida on võimalik käesolevas arutelus kasutada, et eredamalt rõhutada enda hoiakuid, uskumusi, väärtusi ja vaatenurki, mis uurimise usaldusväärsust võisid mõjutada.

Sarnaselt uuritavatega olen lapsevanem ja 2020. aasta eriolukorra ajal oli võimalus toetada ühe oma lapse õpinguid distantsõppel esimeses kooliastmes. Lisaks viibis kodusel režiimil veel kaks alaealist last, seega paljud uuritavate tõdemused seoses distantsõppega tulid väga tuttavad ette. Kuna tegutsen igapäevaselt täiskasvanuhariduse valdkonnas, siis kardinaalselt muutus pärast eriolukorra välja kuulutamist minu igapäeva töökorraldus ja see tekitas frustratsiooni ja ebakindlust tuleviku osas.

Seoses koolide sulgemisega tõusid mitmed haridusvaldkonna teemad päevakajalisteks jutupunktideks, mille tõttu leidsin ennast tihti arutlemas distantsõppe vajaduse, korralduse ja võimalike tulemuste üle. Arvan, et kui ise ei oleks vahetult distantsõppega kokku puutunud ei olekski ma selle teema käsitlemiseks ja töö koostamiseks vajalikku sisemist motivatsiooni leidnud.

Distantsõppel oleva lapse toetamine ei läinud meie perel kõige sujuvamalt. See võis tuleneda väga mitmetest põhjustest, kuid ise leian, et olulisimaks kujunes õpikeskkonna puudulikkus ehk asjaolu, et kodu oli tänu noorematele vendadele täis mängulusti, segadust ja muid ahvatlusi, mis õppetükkide juurest ära kiskusid. Samuti peab ära märkima, et ka tavaolukorras vajab minu laps toetust, juhendamist ja utsitamist koduste ülesannete täitmisel, seega olukorras, kus kõik kolm last olid kodus, abikaasa aga meditsiinitöötajana endiselt hõivatud, liikus meie pere

distantšõppegrupp pigem kaose lainetel kui korrektse õpikeskkonnas. Ma ei eeldanud, et keegi väljastpoolt peret peaks meid oluliselt toetama, kuid mõned otsused ja sündmused, mis eriolukorra ajal toimusid, tekitasid küsitavusi. Näiteks ei olnud ma rahul distantšõppe algusega, kus niigi tuli palju vastukäivat informatsiooni eri kanalitest, kuid selget kommunikatsiooni, kuidas distantšõpe on üles ehitatud, mis on selle põhimõtted (koormus, maht, tulemuste kvaliteet jne), ei edastatud piisaval määral. Teiseks tekkis algul ajutine üleküllus erinevatest õpikanalitest, rakendustest, ülesannetest ja õppeainetest. Mõistan, et seda oligi keeruline kõiki osapooli arvestavalt üles ehitada, kuid arvan, et kerkinud küsimused, frustratsioon ja mõtted, kuidas seda kõike paremini teha, said minu peamiseks motivaatoriks, mis innustasid antud uurimistööd tegema ja valdkonda süvenema.

Läbi viies intervjuusid oli huvitav tõdeda, et paljud lapsevanemad jagasid minu frustratsiooni distantšõppe teemal ja intervjuudest kujunes omamoodi rehabiliteeriv ja pingeid maandav meetod. Tõdesin, et ma ei olnud enda distantšõppe kogemusega ainulaadne ja see tõi teatava kergendustunde ja rahu hinge. Seda öeldes tahan märkida, et kuigi olin ise distantšõppel last toetades teatud määral frustreeritud, siis olin seda endale teadvustanud intervjuusid läbi viies ega suunanud vastajaid ainult negatiivseid asju välja tooma.

Arvan, et enda kogemuse jagamine lapsevanemate intervjuueerimisel oli toeks uurimuse läbiviimisel, usaldusliku keskkonna loomisel ning panin tähele, et lapsevanemad olid tänu sellele avatumad enda läbielatud jagama, mistõttu sai intervjuudest pigem mõnusad vestlused kui küsitlused. Ülaltoodule põhinedes leian, et autoripositsioon toetas antud uurimuse koostamist selle erinevates faasides.

Tulemused

Magistritöö eesmärgiks oli välja selgitada esimese koolisatme lapsevanemate kogemused ja ettepanekud seoses lapsevanematele suunatud toega distantšõppel. Järgnevalt esitatakse tulemused uurimisküsimuste kaupa, ja tuuakse välja andmeanalüüsil moodustunud peakategooriad. Tulemusi on ilmestatud intervjuude transkriptsioonidest pärinevate tsitaatidega, mille lõppu on lisatud vastaja pseudonüüm.

Lapsevanemate kogemused seoses nende toetamisega distantšõppel

Esimese uurimisküsimusega sooviti teada, missugused on esimese koolisatme lapsevanemate kogemused seoses neile osaks saanud toega distantšõppel?

Andmeanalüüsi tulemusena tekkis kaks peakategooriat, millest esimene oli “Kogetud toetus distantšõppel”. Antud peakategooria juures eristusid järgnevad alakategooriad: 1) Kogetud

koolipoolne toetus ja 2) Kogetud kooliväline toetus. Teise peakategooria, “Kogetud puudujäägid toetusele distantsõppel”, juures eristus samuti kaks alakategooriat: 1) Kogetud puudujäägid koolipoolses toetuses ja 2) Kogetud puudujäägid koolivälises toetuses.

Kogetud toetus distantsõppel

Lapsevanematele osaks saanud toetust üldisemalt iseloomustades tõid küsitletud välja, et hoolimata ootamatust algusest suutsid õpetajad väga kiiresti kohaneda ja häälestuda uuele olukorrale.

Intervjueeritavad tõdesid, et suures plaanis möödus distantsõpe rahuldavalt.

Kogetud koolipoolne toetus

Lapsevanemad tõid välja, et kõige suurem tugi oli ennekõike meisterlikult, loovalt ja erivajadusi silmas pidades koostatud ülesannetest. Vanemad märkisid, et just kooliülesanded olid need, mis mõjutasid laste õpimotivatsiooni ja üldist suhtumist distantsõppesse.

Näiteks üks õpetaja andis väga huvitavaid ülesandeid, et andis ülesande iga päev jalutamas käia, panna siis tähele neid looduses toimuvaid muutusi ja iga nädal talle saata selle kohta väike kokkuvõtte, et mida siis nägid. See oli väga tore ülesanne, kõigile väga meeldis. Minu meelest õpetajad olid väga loovad. /LAPSEVANEM 1 /

Lapsevanematest mitmedki rõhutasid, et üheks kõige suuremaks abiks oli õpetajate üleminek Zoomi videokõne tundidele. Oli koole, kus Zoomi tunnid täitsid peamiselt sotsiaalse suhtluse eesmärki, kuid vanemate sõnul muutusid Zoomi tunnid järjest sisukamateks kuni selleni välja, et kõik kodused ülesanded said Zoomi õppetunni raames tehtud.

Zoomi tunnid olid, muidugi väga vajalikud sellises distantsõppes, eriti lastele. Nagu mingi konkreetne tegevus oli ja õpetaja suhtles nendega. See on väga oluline ja mulle meeldis see regulaarsus, et muidu oli distantsõppel see jama, et kui süsteemi pole kindlat, siis, võivad osad lapsed hakata nagu maha jääma programmist.

/LAPSEVANEM 1 /

Uuritavad tõid välja, et nende jaoks olid väga toetavad kooli poolt korraldatud Zoomi lapsevanemate koosolekud, kus sai aimu, kuidas läheb teistel vanematel, koolil ja õpilastel.

Ühel hetkel vastas /.../ kellel on kodus neli last ja tema puistas südant ja siis ma sain aru, et Issand tegelikult on kõigil või nagu väga paljudel on neid probleeme, aga tihti siis keegi ei julgegi nendest avalikult rääkida. /LAPSEVANEM 4 /

Lapsevanemad mainisid, et distantsõppe alguses oli probleeme õppematerjalide loogilisuse, kättesaadavuse ja õppijakesksusega. Kuid samas toodi välja, et see olukord paranes ja tekkis teatav

ühtlustus erinevate õppeainete vahel. Lapsed tegutsesid ühe aine raames ühes kindlas netikeskkonnas ja see võttis omakorda koormust maha lapsevanematelt.

Alguses oli materjalidega kaos, korraga tuli liiga palju, et see algus oli raske, see infohulk, mis kõigepealt tuli endal selgeks teha, enne kui lastele hakata seda kõike ümber seletama, et see infohulk oli meeletu. Kuid see paranes ja õppeaasta lõpuks oli juba täitsa ok. /LAPSEVANEM 4 /

Ka toodi välja, et distantsõppe kestel vähenes kodutööde hulk, nende sisu paranes ja need jagunesid õppeperioodi peale võrdsemalt.

Kogetud kooliväline toetus

Lapsevanemate vastuste põhjal saab mõneti väita, et toimunud eriolukorra kogemus liitis ühiskonda kokku ja paljud selle liikmed pingutasid selle nimel, et olukord võimalikult valutult mööduks.

Lapsevanemad tõdesid, et abi ja toetus tuli neile ootamatutest kohtadest. Olgu selleks siis naabrinaine, kes aitas pisikest last magama kärutada, et ema saaks toetada enda teisi lapsi distantsõppel või tööandja, kes andis lapsevanemale vaba lõunapooliku ja arvutikomplekti, et eriolukorras lapsi õpetada.

Uuritavad tõid välja, et eelkõige oli väga tänuväärne, et leiti võimalused toetamiseks puudega noori. Kui distantsõppe esimestel nädalatel olid suletud ka erikoolid, siis õige pea tekkis erivajadustega laste vanematel võimalus saata neid päevahoidu.

No siis, kui puudega lapsele see hoid korraldati kooli juures, see oli ikka suur asi. Tegelikult seda ei tohi tähelepanuta jätta, et erivajadusega lastele ei sobi distantsõpe ja meie juhul oli puudega laps teistega üksi kodus, sest vanemad pidid olema tööl. /LAPSEVANEM 1/

Ka märgiti ära, et kohalik omavalitsus suutis peale esimest olukorra hinnangut taastada erinevad sotsiaalhoolekande teenused ja psühholoogilise abi neile, kellel oli seda vaja. Riigis tervikuna oli ellukutsutud kaks kriisi ja psühholoogilise esmaabi telefoniliini (Ohvriabi kriisitelefoni ning kriisitelefoni COVID-19 küsimustes) ja kuigi küsitletud lapsevanemad olid nimetatud võimalustest teadlikud, ei kasutanud nad neid. Pigem mainiti, et rasketel hetkedel helistati tuttavatele ja sõpradele, kellelt olukorras tuge saada.

Karantiini (eriolukord) ajal helistasin enda sõpradele hoopis rohkem kui tavaliselt. Rääkisime maast ja ilmast, pikalt. See on ainuke teraapia ja nõustamine, mida mul vaja läheb ja see töötas hästi. /LAPSEVANEM 9/

Lapsevanemad tõid välja ka positiivseid kogemusi, kus üllatavad organisatsioonid olid neid aidanud. Näiteks nimetati erinevad muuseumid, mis olid enda virtuaalnäitused avanud tasuta. Huvi- ja spordiringid, mis jätkasid enda õpetuste ja treeningutega andmist virtuaalselt.

Toredad olid lastele ka treeneriga kohtumised Zoomi vahendusel või siis edastatud ülesannete tegemised treeneri ettekirjutuse järgi. /LAPSEVANEM 3/

Kokkuvõtvalt saab öelda, et kuigi vanematele osaks saanud toetus ei olnud süstemaatiline, siis paistis silma, et linnapiirkonnas elavad vanemad olid võimalustega rohkem kursis (kuigi elukoha vahe ei peaks virtuaalmaailmas mõjuma) ja tegelikult toetuse puuduse üle otseselt ei kurdunud. Probleemid lahendati valdavalt oma võimalustega, kasutades kättesaadavaid vahendeid ja teavet.

Kogetud puudujäägid toetusele distantsõppel

Lapsevanematele osaks saanud toetuse puudujääke üldiselt iseloomustades tõid uuritavad lapsevanemad välja erinevaid seisukohti, kirjeldusi ja vaatenurki. Siiski jäi kõlama asjaolu, et lapsevanemad tundsid ennast distantsõppe tulemusel tekkinud probleemidega üksi.

Mulle tundus, et just distantsõppe esimestel nädalatel paisati stuudiumisse väga palju erinevaid ülesandeid, mis olid segased, erinevates keskkondades ja kui üritasid õpetajate käest saada selgitusi siis neid lihtsalt ei tulnud. Täiesti tekkis selline tunne, et nüüd oled selle asjaga siin üksi. /LAPSEVANEM 6/

Märksõna, mis lapsevanemate tagasisivaates eriolukorrale kostus, oli suur vastutus. Väga selgelt teadvustasid lapsevanemad endale, et erinevalt tavaolukorrast, kus neil on pigem toetav, korraldav ja teisejärguline roll, siis eriolukorra ajal toimunud õppeprotsessis oli neil kandev ja otsustav roll.

See tähendab seda, et vanema enda koormus muutub ka väga suureks ta nagu ainuisikuliselt vastutab selle eest, et laps kõik need ülesanded siis kindlaks kellaajaks ka ära teeks. /LAPSEVANEM 3/

Just nimelt ära märgitud toetuse puudus ja probleemidega üksi oleku tunne oli see, mis tekitas lapsevanemates stressi ja frustratsiooni uudses olukorras. Lapsevanemad tõid välja, et eriolukord suurendas nende koormust oluliselt ja sellega oli raske toime tulla.

Mina olin maailma peale vihane, et kõik on nüüd kuidagi minu õlgadele kukkunud. /LAPSEVANEM 2/

Kogetud puudujäägid koolipoolses toetuses

Praktiliselt üleöö kehtestatud eriolukord ja uudsele distantsõppe vormile üleminek tekitas lapsevanemates palju küsimusi ja segadust. Peamised kiireloomulised probleemid, mis nõudsid

eriolukorras lapsevanematele koolipoolset tuge, olid seotud virtuaalse õpikeskkonnaga. Lapsevanemad tõid välja, et nende varasem kogemus kooli poolt kasutatavate virtuaalsete õpikeskkondadega osutus ebapiisavaks.

Alguses kohe ei saanud sellest stuudiumist aru, sest waldorfkoolis ei olnud enne eriolukorda mingisugust e-õpet ega ega e-kooli. Et see kõik tuli nagu leiutada ja ise õppida. /LAPSEVANEM 1/

Lapsevanemad tõid välja, et pöördusid abi lootes klassijuhatajate või aineõpetajate poole. Paraku mainiti, et distantõppe alguses tundus lapsevanematele, et nende päringutele ei reageerita või vastatakse ebapiisavalt.

Esimesel nädalal mäletan, süvenesime abikaasaga üsna põhjalikult poisi ülesannetesse. Aga osad neist (ülesannetest) olid nii keeruliselt koostatud, et lugesime mehega üksteisele kolm korda ette, et aru saada, mida tegema peab. Ja kui siis saime lõpuks ülesandest aru ja see sai kamba peale lahendatud oli igavene häda selle esitamisega stuudiumis. Kui õpetajatelt midagi küsisime, oli vaikus. /LAPSEVANEM 9/

Koolipoolsest toetusest rääkides tõid uuritavad välja, et tundsid puudust täpsetest korraldustest, põhimõtetest ja kriteeriumitest, mis oleks aidanud distantõppega sujuvamalt algust teha. Puudust tunti näiteks selgitustest, kui palju võib lapsi koduste ülesannete tegemisel aidata, kas tähtaegadest kinnipidamine on oluline või kas videokõne tundides osalemine on kohustuslik.

Mind ausalt öeldes tegelikult häiris, et lapsed saadeti koju ilma igasuguse juhendita. Lihtsalt olid ühel päeval kodus ja mina pidin enda töö ja teiste laste kõrvalt välja mõtlema, mis asi see distantõpe nüüd on ja mida me tegema peame. /LAPSEVANEM 2 /

Lapsevanemad märkisid, et tundsid puudust õpetajatepoolsest tagasisidest ja individuaalsest lähenemisest. Lapsevanemad kirjeldasid distantõpet kaheetapilisena, kus teatud ajahetkel ülesanded ilmusid ja siis oli hiljem vaja need õpetajale tähtajaks esitada. Lapsevanemad märkisid, et nad oleksid eeldanud, et ka nendelt uuritakse, kuidas nad olukorraga toime tulevad, kas neil on küsimusi, ettepanekuid või probleeme.

Meile tundus, et kõik tehtud ülesanded ja isegi küsimused, läksid nagu musta auku. Õpetajad ei reageerinud neile ja see tekitas sellist äralõigatuse tunnet. /LAPSEVANEM 1/

Eraldi tuleb välja tuua lapsevanemad, kes märkisid, et neil oli lapse toetamise või õppeedukusega probleeme ka ennem eriolukorda. Toodi välja, et kui ennem oli nende laps saanud osa

mitmekülgsest ja põhjalikust toetusvõrgustikust siis distantõppele üle minnes kukkus see päeva pealt kokku.

Meie laps osales tegelikult ennem distantõpet päris mitmes õpiabi programmis. Käis sotsiaalpedagoogi juures grupitöös ja sai kolmes aines õpiabi. Ja need tegevused minu arust aitasid tal päris hästi keskenduda. Ka distantõppel proovisime sotsiaalpedagoogi ja psühholoogiga ühendust võtta, kui meil kodus päris hulluks läks. Kahjuks see ei õnnestunud. /LAPSEVANEM 2 /

Kokkuvõtvalt saab öelda, et lapsevanemate vastustest joonistus välja asjaolu, et vähem tuge vajasisid need lapsevanemad, kelle lastel polnud probleeme õppimisega ka ennem distantõppele üleminekut. Seevastu lapsevanemad, kes märkisid, et nende lapsed vajasisid õppimisel tuge ka varasemalt, tõid välja, et nende jaoks oli tekkinud eriolukord ja distantõpe koormav ja nad oleks vajanud rohkem tuge koolilt.

Kogetud puudujäägid koolivälises toetuses

Küsitletud lapsevanemad nägid enda esmase tugiressursina kooli ja täpsemalt klassijuhatajat, kellel esimeses kooliastmes on suur roll erinevate ainete õpetamisel ja kelle poole pöördumine ei ole keeruline. Väljastpoolt kooli abi küsimine distantõppe probleemide lahendamiseks ei olnud aga küsitletute arvates hädavajalik, kuna olukord seda nende arvates ei tinginud.

Meie perel oli kaunis hea kontakt klassiõpetajaga, kelle käest saime enda tekkinud küsimustele vastused/.../ kuskilt mujalt abi otsimiseks me isiklikult ei näinud vajadust, kuid ei välista, et selliseid peresid oli, kellel oleks olnud vaja abi või mingisuguseid lisa tugimeetmeid et toime tulla. /LAPSEVANEM 10/

Lapsevanemad olid siiski mõelnud laiemalt ja tõid välja mitmeid vajakajäämisi, mida oleks saanud kooliväline tugivõrgustik distantõppe ajal katta. Peamiselt tekitas küsimusi kohaliku omavalitsuse passiivsus reageerimaks eriolukorrale ja tekkinud kommunikatsioonitõrgetele. Näiteks erinevad regulatsioonid, piirangud ja soovitusel, mis olid kommuникеeritud massimeedia kanalitele, omandasid kohalikus kontekstis teistsuguse värvingu.

Täiesti mõttetu oli väikeste lastehoidude kinnipanemine. Meie vallas on pisike hoid, kus käis ka meie kaheaastane laps /.../ pärast hoiu sulgemist pidi ta jääma koju ja minul oli väga raske tema kõrvalt teha enda tööülesandeid ja aidata vanemat last õppimises ja tegeleda veel koduste töödega. /LAPSEVANEM 5/

Intervjueeritavad lugesid kohaliku omavalitsuse puudujääkideks ka erinevaid praktilisi abivahendeid. Näiteks maapiirkondades ei olnud piisavat internetiühendust, et viia läbi sellises

mahus ja viisil distanttsõpet. Toodi välja ka erinevaid praktilisi toetusvõimalusi, mida omavalitsused oleksid saanud võimaldada, näiteks tehnika puudujäägid (arvutid, multimeedia abivahendid) või hoopis toidupakid, mis oleksid vähendanud vanemate toiduvalmistamisele kuluvat aega.

Küsitletud tõid välja, et ennekõike oodati kohalikul omavalitsuselt kui koolipidajalt, et see oleks kogunud, koondanud ja vahendanud erinevate võimalike lapsevanemate toetajate teavet. Toodi välja, et erinevates internetifoorumites ja gruppides liikus palju huvitavat informatsiooni, kuid tihti ei osutunud see kohalikus kontekstis kasulikuks. Näiteks korraldasid erinevad MTÜd ja mitteformaalset haridust pakkuvad organisatsioonid mitmekesiseid ajaviite-, arendus- ja toetusprogramme noortele, kuid info nende toimumisest oli heitlik.

Nägime tagantjärele mitmeid võimalusi, kuhu oleks olnud tore enda last suunata, paraku olid need võimalused meie märkamise hetkeks juba lõppenud. /LAPSEVANEM 7/

Ühe olulise aspektina tõid lapsevanemad välja, et väga palju sõltus distanttsõppe õnnestumine lapsevanema tööandja vastutulelikkusest. Kui tööandja oli mõistev ja tööülesanded võimaldasid paindlikku ajagraafikut, oli vanemal võimalik enda last distanttsõppes ka rohkem abistada. Paraku on esimese kooliastme lapsevanemad enamasti tööga hõivatud ja paljudel ei olnud võimalik kaugtööd teha.

Tööl pidin tegema aeg-ajalt koosolekuid, kuid siis jooksin vahepeal koju, võtsin läptopi, et teha siis töökoosolekuid. Ja siis ma vahepeal viisin jällegi läptopi tagasi, et lapsed saaksid olla oma Zoomi tundides. Kõige lõbusam oli see, ühe läptopiga edasi-tagasi jooksmine, kõik saaksid oma Zoomi tundides olla. Ja mina saaksin teha Zoomis töökoosolekuid, sest mu tööandja ei jõudnud nii kiiresti mulle seda arvuti mikrofoni ja kaamera arvutit korraldada. Et see oli väga lõbus, ma pean ütlema, et ma võtsin kohe alla selle suure jooksmisega. (LAPSEVANEM 1)

Kokkuvõtvalt saab öelda, et kuigi uuritavad lapsevanemad vajasisid erinevat laadi abi või toetust, mida oleksid saanud pakkuda koolivälised institutsioonid, siis nad ei küsinud abi ega ka saanud mingisugust materiaalselt või psühholoogilist abi. Erinevate vajaduste rahuldamiseks pöörduti sugulaste või sõprade poole.

Meie perel polnud mingit abi vaja. Saime kõigega ise hakkama. Abikaasa sõber laenutas lastele arvutid, vanaisa, kes on insener, õpetas vanematele poistele matemaatikat ja füüsikat, minu õde aitas teha inglise keele koduülesandeid. /LAPSEVANEM 10 /

Lapsevanemate ettepanekud seoses toetusega distantsõppel.

Teise uurimisküsimusega sooviti teada, missugused on esimese koolisatme lapsevanemate ettepanekud seoses neile osaks saanud toega distantsõppel? Andmeanalüüsi tulemusena tekkis kaks peakategooriat, millest esimene oli “Ettepanekud koolipoolse toe tõhustamiseks”. Antud peakategooria juures eristusid järgnevad alakategooriad: 1) Ettepanekud füüsilise õpikeskkonna parendamiseks ja 2) Ettepanekud vaimse õpikeskkonna parendamiseks. Teise peakategooria, “Ettepanekud koolivälise toe tõhustamiseks”, juures eristus samuti kaks alakategooriat: 1) Ettepanekud füüsilise õpikeskkonna parendamiseks ja 2) Ettepanekud vaimse õpikeskkonna parendamiseks.

Ettepanekud koolipoolse toe tõhustamiseks

Ettepanekud füüsilise õpikeskkonna parendamiseks

Uuritavad lapsevanemad tõdesid, et enim probleeme oli õpetamist toetavate virtuaalsete õpikeskkondadega. Neid oli aineõpetuste lõikes palju, tihti võõrkeelsed ja nendest arusaamine ja neis orienteerumine võttis vanematelt suure aja. Selle põhjalt oligi mitmeid arvamusi, et vähemalt esimeses kooliastmes peaks see keskkond olema ühtne tervele Eestile. Ka rõhutasid uuritavad, et virtuaalsed õpikeskkonnad peaksid olema interaktiivsed, õppijakesksemad ja võimaldama õppijal ise, ilma vanema toeta ülesannetest aru saada ja neid sooritada.

Eestil peaks olema ikkagi võimekus ise õppijatele korralikud e-kooli keskkonnad luua.

/LAPSEVANEM 4/

Ka toodi välja, et puudus peaaegu täielikult visuaalne õppematerjal, mida oleks saanud loengu osana koheselt kasutada. Lapsevanemad soovitasid e-õppe rakendamist tuua ka tavalisse koolirutiini, et distantsõpe lastele omasemaks saaks. Sellisel juhul võiks e-õpe olla pigem omandatud teadmiste kinnistamiseks mitte uute teadmiste omandamiseks.

Uuritavad tunnistasid, et probleeme oli erinevate digivahendite kasutamisega distantsõppel. Esiteks toodi välja, et digipädevused jätsid üldiselt soovida, kuid probleem oli ka vahendite olemasolus. Näiteks mitme lapsega peres, kus samaaegselt pidi mitu last olema korraga virtuaaltunnis või tegema e-keskkonnas ülesandeid, osutus see tihti väga suureks katsumuseks. Lapsevanemad tõid välja, et võiks olemas olla digivahendite laenutuspunkt, kas kooli või kohaliku omavalitsuse juures, kus laenutada mikrofoni- ja kõrvaklappe, kaameraid jms. Lisaks tehti ka soovitusi koolidele interneti kättesaadavuse ja kvaliteedi osas, eriti maapiirkonnas.

Koolid võiksid pakkuda laenuks arvuteid, mida distantsõppe ajal kasutada. Seal võiksid olla juba installitud programmid ja muu tarkvara, et õpilasel mingit leiutamist ei oleks. /LAPSEVANEM 7 /

Lapsevanemad tegid ettepaneku, et distantsõppe alguses võiks olla vanematele suunatud sissejuhatav Zoomi koosolek, mille eesmärgiks oleks tutvustada algava distantsõppe põhimõtteid, erinevaid õpikeskkondi ja vastata üles kerkinud küsimustele.

Klassijuhatajad võiksid enne sellist distantsõpet võtta korraks kõik vanemad kokku ja vahetult ära rääkida, kuidas mis juhtuma hakkab. Muidu räägitakse, et oleme kooli partnerid ja kogukonna liikmed, aga kui asjaks läheb, ei olnud kippu ega kõppu. /LAPSEVANEM 9 /

Kokkuvõtvalt saab öelda, et lapsevanemad tõid välja ennekõike ettepanekuid, mis olid suunatud süsteemsusele, järjepidevusele ja konkreetsele. Räägiti ühtlustatud tegevusest, mis oleks sarnane erinevates koolides ja moodustaks standardi. Näiteks tuli välja, et osades koolides ei toimunud järjepidevaid videotunde, mida loeti üheks toetavamaks meetmeks distantsõppel. Ka toodi välja, et õpetus oleks pidanud olema struktureeritum, kohtumised kindlatel kellaaegadel ja päevadel.

Ettepanekud vaimse õpikeskkonna parendamiseks

Intervjueeritavad lapsevanemad tõid välja, et üks suuremaid muresid, mis neil tekkis, oli seotud õpilaste edasijõudmisega ainetes, kus nad ei olnud kõige edukamad. Lapsevanemad märkisid, et erakordselt suure koormuse tõi kaasa nende laste toetamine, kes tavaolukorras olid olnud õpiabis või saanud muul kujul täiendavat abi. Seetõttu toodigi välja, et lisaks üldistele kogu klassi Zoomi tundidele peaks distantsõppel jagama õpilasi gruppidesse ja tegema tunnid vastavalt edasijõudmise tasemele.

Minu ei ole logopeedilisi teadmisi häälikuõpetusest ega valda ka erivõtteid, mida logopeedid kasutavad, et lapsi õpetada.

Tundsin sellest kõigest puudust, töötasin ise mingeid materjale läbi, sest et noh, tegelikult õpetaja poolt neid juhendeid või juhiseid ei tulnud. Õpiabi peaks mingil kujul kindlasti alles olema ka eriolukorras. /LAPSEVANEM 4 /

Lisaks soovitasid lapsevanemad, et esimese kooliastme klassijuhatajad leiaks aega ka individuaaltundide läbiviimiseks, kuna need on vajalikud, et iga laps saaks tähelepanu ning motivatsiooni.

Kindlasti oleksid väga kasulikud ka individuaaltunnid, ma ei ütle, et kõigile lastele kogu aeg, kuid osad lapsed tõesti vajavad rohkem tähelepanu kui teised. Kas või kord

nädalas individuaaltund oleks kindlasti palju aidanud õpimotivatsiooni hoida. /

LAPSEVANEM 7/

Lapsevanemad soovitasid eriala spetsialistidel, nagu logopeedidel, psühholoogidel ja sotsiaalpedagoogidel teha ennast eriolukorra kontekstis kättesaadavamaks ja jagada laiemalt enda kontakte. Teavitada erinevatest võimalustest ja rõhutada, et nende poole on võimalik pöörduda ka distantsõppe ajal. Ent ettepanekuid tehti ka üldisemalt erivajadustega arvestamiseks.

Minu poisil oli muidugi probleeme juba enne, kuid see distantsõpe ainult võimendas asju. Lõpptulemus oli see, et pidi klassikursust kordama. Kindlasti peaks olema meeskond, kes kooli poolt nõrgemate ja erivajadustega lastega tegeleb.

/LAPSEVANEM 6/

Lapsevanemad tunnistasid, et distantsõppe perioodile tagasi mõeldes tuli meelde, et lapsed hakkasid mingist hetkest väga enda klassikaaslaste igatsema. Sellega seoses esitati ettepanek, et kool peaks silmas õpiülesannete ülespanemisel ka laste vajadust üksteisega suhelda. Koostöise õppimise soodustamiseks sobiksid paaris- ja grupiülesanded.

Lapsed ikkagi väga igatsesid kokkusaamist. Ma arvan, et õpetajad oleks võinud positida näiteks üleskutseid teha mingid ülesanded grupis või erinevatel lastel omavahel. See oleks ehk andnud võimaluse kaduvat grupi vaimu üleval hoida.

/LAPSEVANEM 1/

Ettepanekud koolivälise toe tõhustamiseks

Ettepanekud füüsilise õpikeskkonna parendamiseks

Intervjueeritavad rääkisid, et kohaliku omavalitsuse poolt korraldatud toitlustus oleks olnud suureks abiks. Oli vanemaid, kes tunnistasid, et nemad ei saanud kaugtööd teha ja pidid seega distantsõppe ajal viibima tööl kodust eemal. Tööl käivatele vanematele ja ka kodustele lapsevanematele, kelle aeg kulus enda tööülesannete täitmisele või laste õpetamisele, oli laste toitlustuse organiseerimine väljakutse, mistõttu tehti soovitus, et kohalik omavalitsus võiks kokku panna toidupakid või toimetada õpilasteni valmistoidu.

Kuulda oli, et osades kohtades toodi vajajatele toit koju. Meie seda ei saanud. Ei saanudki aru miks, koolis ju toidu eest maksime. Ma arvan väga hea oleks ikkagi, kui sellised asjad säilivad ja lapsed koolitoitu edasi saavad.

/LAPSEVANEM 3/

Kohaliku omavalitsuse ja ka vabariigi valitsuse suunal tehti ettepanek väga hoolikalt kaaluda, kas on otstarbekas ja vältimatu esimeses kooliastmes õppivate laste suunamine distantstõppele. Toodi välja, et peaks selgemalt kommunikeerima, mis põhjustel lapsed peavad olema kodus.

Ei saa lihtsalt niisama saata väiksed lapsed üksi koju, kui vanemad peavad tööl käima, see asi tuleb paremini läbi mõelda. /LAPSEVANEM 7 /

Koolipidaja võiks hoolitseda selle eest, et koolis oleks tagatud viiruse leviku tõkestamiseks vajalikud tingimused, näiteks ventilatsioon, erinevad sissepääsud, ajutised vaheseinad jms. Tehti ettepanek, et koolipidaja võiks suunata koolid teostama autonoomselt nn triiaži ja lubama kooli juhtkonnal ise otsustada, kas võimaldatakse koolis edasi käia vähendatud hulgal õpilastel, ainult erivajadustega õpilastel, tulla kooli ainult teatud tundideks või käiakse koolis kokkulepitud roteerumiskava kohaselt.

Olukord, kus teadlased (valitsust koroonakriisis nõustav teadusnõukoda) ütleb üht, aga valitsus saadab lapsed ikkagi koju on lubamatu /.../ koolidele peaks andma tingimused ja ülesanded, mida peab ära tegema, et lapsed saaksid kooli tulla. /LAPSEVANEM 10 /

Seoses kohaliku omavalitsuse ja kohalike MTÜdega toodi välja erinevaid soovitusi ja ettepanekuid, kuidas tõsta liikumisaktiivsust lastel, kelle ekraani ees ja istudes veedetud aeg on märkimisväärselt tõusnud. Toodi välja, et sellises olukorras oleks võinud korraldada näiteks individuaalseid või paarides aaretejahte või orienteerumisi, mis oleks lapsed liikuma saanud.

Mõtlemine peaks, kuidas lapsed saaksid enda vaba aega ilma hulkadesse kogunemata veeta, korraldada üle linnaline maastikumäng või midagi sarnast. Üldse ei saanud aru otsusest panna kinni mänguväljakud õues. /LAPSEVANEM 8/

Ettepanekud vaimse õpikeskkonna parendamiseks

Küsitletud lapsevanemad juhtisid tähelepanu, et seoses õpilaste arvutis veedetud aja tõusuga suurenes nende kogemuse põhjal küberkiusamine internetis. Sellega seoses tõdeti, et selle probleemiga peab laiapõhjaliselt tegelema ja kaasama noorsoopolitseid ja teisi spetsialiste, et võimalike kahjutegusid vältida või leevendada. Tehti ettepanekud, et distantstõppe perioodil peaks levima neti-kiusamisvaba kooli teavituskampaania ja kommunikeeritud oleks lapsevanematele, kuidas probleeme lahendada ja kelle poole pöörduda.

Kui lapsed hästi palju hakkasid suhtlema internetis, siis kohe see koolikiusamine nagu suurenes. Peaks oleme selged konkreetsed kohad, kuhu pöörduda ja kuidas neid

teemasi lahendada, juhul kui juba on avastatud, et kiusamine toimub /LAPSEVANEM 1/

Lapsevanemad tõid välja soovitusi, tagamaks eriolukorra ajal erinevate kohaliku omavalitsuse poolt pakutavate lastekaitseteenuste jätkumist. Rõhutati, et olukord, kus lisatoimetulekuabi vajavad pered jäid ilma toetuseta, tuleks ilmtingimata vältida.

Kuulda oli, et eriolukorra ajal suurenes kiusamiste ja koduvägivalla juhtumite arv. Lastekaitse peab sellistel peredel silma peal hoidma /.../Olukord oli ju hull kõigil, palju stressi ja päevad läbi ninapidi koosolemist. Osades peredes suurenes ka alkoholi pruukimine. Kus need lapsed seal siis õppida saavad? Vaja selliseid peresid suunata ja silma peal hoida, et olukord hulluks ei läheks. /LAPSEVANEM 5 /

Üldisemalt tehtigi ettepanekuid peamiselt erinevatele koolivälistele organisatsioonidele, kes võiksid aidata toime tulla nii-öelda distantstõppestressi ja sellest tulenevate probleemidega, sealhulgas ka üldise emotsionaalse kliima tasakaalustamiseks ja positiivsuse tõstmiseks. Näiteks soovitati, et massimeedia vahendid võiksid edastada harivaid positiivseid saateid, mis innustaks õppima ja positiivsust nägema nii vanu kui noori. Kodulehtede kaudu erinevatelt asutustelt, nagu muuseumid, noortekeskused, huvikoolid, võiks jagada erinevaid loenguid, mängu, saateid ja muid harivaid võimalusi selle kohta, kuidas sisukalt ja arendavalt aega veeta.

Olukord oli päris pingeline ja masendav. Sellele aitas kaasa ka televisioon ja ajalehed, kus räägiti ainult surmadest, haigestunudest ja kui hull on mujal välismaal või kui hulluks kõik veel minna võib majanduse ja haigusega. Tegelikult peaks sellises olukorras minema mingile teisele režiimile ja hakkama jagama positiivseid uudiseid, mis edasi aitavad, mitte mis tuju alla viivad, kuna niikuinii midagi teha ei ole. /LAPSEVANEM 7 /

Kokkuvõtvalt saab öelda, et lapsevanemad nägid mitmeid võimalusi, kuidas distantstõpet parendada ja muuta kõigile osapooltele eelkõige just stressivabamaks kogemuseks.

Teise uurimisküsimusega sooviti teada, millised on esimese kooliastme lapsevanemate ettepanekud seoses toetusega lapsevanemale distantstõppel. Lapsevanemad esitasid ettepanekuid nii vaimse kui ka füüsilise õpikeskkonna parendamiseks koolipoolselt ja kooliväliselt. Täpsema ülevaate andmiseks koostati esitatud ettepanekutest kokkuvõttev tabel (Lisa 1), mille vasakus tulbas on nimetatud õpikeskkond, millega seoses parendusettepanekuid tehti ning vasakus tulbas kirjeldatud ettepanekute täpsem sisu, milles on ettepanekute järel sõnastatud intervjuueeritud lapsevanemate soovitused täienduste realiseerimiseks.

Arutelu

Magistritöö eesmärgiks oli selgitada välja esimese kooliastme lapsevanemate kogemused ja ettepanekud seoses lapsevanematele suunatud toega distantsõppel. Lähtudes uurimuse eesmärgist ja püstitatud uurimisküsimustest arutleb autor olulisemate uurimistulemuste üle seostades neid teoreetilise teoreetilise materjaliga.

Üldiselt võib öelda, et tulemused andsid autorile väga eripalgelisi ja kohati üksteisele vastanduvaid arvamusi samade nähtuste ja olukordade kohta. Võis täheldada suuri erinevusi selles, kuidas lapsevanemad suhtusid distantsõppesse ja kuidas nad sellega hakkama said. Nimelt joonistus selgelt välja asjaolu, et need pered, kelle lapsed olid harjunud iseseisvalt õppima ja kelle õppeedukus oli tavaolukorras hea, said hästi hakkama ka distantsõppel. Seevastu peredel, kus laste toetamine oli märkimisväärne juba enne eriolukorda, oli veelgi raskem toime tulla distantsõppel.

Distants-Tügrihüpe

Üheks läbivaks jooneks, mis uuringus ilmnis oli digilahenduste ja e-õppe keskkondade olemasolu ja kvaliteedi olulisus. Nimelt just veebiplatvorme toodi välja kui peamisi allikaid, millest lapsevanemad ammutasid tuge enda distantsõppel olevate laste toetamiseks. Ka varasemad uuringud on distantsõppe puhul toonud välja digilahenduste keerukuse kui ühe suurema väljakutse distantsõppe läbiviimisel (Doug, 2002). Selgus, näiteks, et lapsevanemates tekitas väga palju frustratsiooni asjaolu, et e-õppe keskkonda ülespandud selgitused, harjutused ja ülesannete struktuur oli äärmiselt segadusttekitav. Käesoleva uurimuse raames intervjuueeritud lapsevanemad põhjendasid tekkinud probleeme enamasti vajakajäämistega digipädevustes. Varasemates uuringutes on välja toodud, et ka õpetajatel ja õpilastel oli puudujääke digioskustes, mistõttu võib üldine õppekvaliteet kannatada (Lauristin et al., 2020). Uuring tõi välja, et lapsevanemad soovitasid e-õppe rakendamist tuua ka tavaolukorras koolirütmi, et distantsõppe lastele omasemaks saaks. Ka võimaldaks selline aeg ajalt distantsrežiimile üleminek pidevat veebiplatvormide ja ülesannete õppijakesksuse ning õpetajate digioskuste testimist ja arendamist. Seega võib järeldada, et nii koolile, kui lastele mõjuks kasulikult ka tavaolukorra puhul distantsõppe päevade ja miks mitte ka 2-3 päevaste tsüklitega jätkamine.

Olulise puudujäägina toodi välja ka infotehniliste abivahendite puudumist või halba kvaliteeti. Olukorras, kus kogu õppetegevus sisuliset sõltus heast netiühendusest, arvutist, kaamerast ja mikrofonist oli peresid, kus ei olnud võimalik lastele neid vahendeid pakkuda. Ka eelnevad uuringud on toonud välja, et distantsõppe probleemiks võivad osutuda puudujäägid tehnikas (Doug, 2002). Loomulikult kannatas selle tõttu õppekvaliteet, mistõttu lapsevanemad tegid ka ettepanekuid, et kas kool või koolipidaja võiks luua laenutuspunktid, et võimaldada lastele

puuduvad vahendeid. Sseega võib siit järeldada, et tulevikus on oluline täiustada koolide materiaaltehnilist baasi või töötada välja eriolukorra laenutamiskava, kus lastel on võimalik laenutada kohalikus omavalitsuses erinevaid IT-vahendeid.

Koostööine õppimine

Läbi viidud uuringus töid esimese kooliastme lapsevanemad välja, kuivõrd tähtis on nende jaoks, et lapsed saaksid võimalikult palju koos õppida. Lapsevanemad töid välja, et konkreetne koolirütm ja rutiin aitasid neil lihtsamalt lapsi õppima suunata ja neid toetada. Ka eelnevad uuringud toovad välja, et distantsoppe olukorras võib lastel tekkida stress isoleeritusest ja üksiolemisest (Aliyyah et al., 2020). Lisaks on teooria kohaselt äärmiselt oluline, et esimeses kooliastmes pandaks alus õpiharjumustele ja tekiks positiivne õpikogemus (Garbe, Ogurlu, Logan, & Cook, 2020).

Vanemad rääkisid, et nende arvates mõjus sotsiaalne distantseeritus lastele raskesti ja kui oluliselt tõstis õpimotivatsiooni ühiste videotundide tegemine. Ka autorile tuli üllatusena asjaolu, et mitte kõikides koolides ei toimunud regulaarseid videokõne (nt Zoomi) tunde vaid õppetöö oli peamiselt kirjalikele vahenditele üles ehitatud. Seetõttu soovitasid lapsevanemad koolidele, et kindlasti peaks leidma võimalused, et kõik lapsed saaksid osaleda videokõne tundides. Toodi välja, et õpetajad võiksid lapsi suunata distantsooppel tegema grupi- ja paaristöid, mis omakorda veelgi aitaks kaasa õppegrupi meeskonnatunnetusele ja sotsiaalsele suhtlusele. Seega peaks distantsoppe olukorras õpetajad ja õppekorraldajad planeerima võimalikult palju virtuaalseid ühistegevusi või veelgi parem oleks näost näkku kohtumiste korraldamine, kus tagatud oleks kõik viirust takistavad meetmed.

Õppegrupi koostöö aktuaalsus joonistus välja ka vanemate tähelepanekutest, et laste rohke internetis veedetud aja tõttu suurenes ka küberkiusamine. Ka eelnevad uuringud hoiatavad, et laste ja pere üldise stressitaseme tõusu tõttu võib suurenedagi vägivaldne õhustik kodudes ja see võib omakorda kaasa tuua eri vormides kiusamise suurenemise (Berman, 2020). Mõnevõrra ebaselgeks jäi millist rolli lapsevanemad näevad selles olukorras endal, õpetajatel või noorsoopolitseil. Selgelt võis näha lapsevanemate soovi saada kiusamise takistamisel abi spetsialistidelt. Samas töid nad ise välja, et kui laps ei räägi neile kiusamise juhtumist, ei ole sellele võimalik ka lahendust leida. Sarnast teatavat ebakindlust ja suhtumist - las keegi teine teeb - võis vanemate intervjuudest aimata ka teistes olukordades. Autori arvates räägib see ennekõike lapsevanema ebakindlusest tegeleda delikaatsete probleemidega kogenematusel tõttu. Üks võimalikest lahendustest, mida ka lapsevanemad välja töid, oleks infopäevade ja koolituste korraldamine lapsevanemate koosolekute raames.

Erivajadustega arvestamine

On oluline välja tuua, et tulemustest eristus laste erivajadustega arvestamise tähtsus. Lapsevanemad märkisid, et raske oli distantsõppel toetada neid lapsi, kellel oli juba varasemalt probleeme keskendumise ja õpioskustega laiemalt. Ka teooria toetab seda seisukohta ja juhatakse tähelepanu, et on äärmiselt oluline distantsõppes leida võimetekohased ülesanded ja individuaalne lähenemine hariduslike erivajadustega õpilastele (Safiullin, Fatkhiev, Saipullaev & Bagautdinova 2013). Autori arvates muutusid distantsõppe tingimustes ka muidu väga tavapärase kitsaskohad ületamatuteks raskuseks, näiteks, kui peres oli mitu alaealist last, kui laps oli saanud varasemalt õpiabi või kasvõi vanemate kellast kellani töö. Kõik need küsitlute poolt nimetatud olukorrad ei tooks endaga mingeid arvestatavaid probleeme tavaolukorras, kuid distantsõppel põhjustasid nad osapooltele suurt stressi ja õppeprogrammist maha jäämist.

Omaette probleemistiku moodustas puudega laste vanemate või hooldajate jaoks asjaolu, et eriolukorra kehtestamisel saadeti kõik lapsed sõltumata diagnoosist koju. Lapsevanemad andsid sarnaselt teooriast pärinevatele ettepanekutele ka enda soovitusi, mille kohaselt peaks kindlasti jätkuma õpiabi ja erialaspetsialistide kättesaadavus ka distantsõppe olukorras (Rashid & Rashid, 2012).

Antud magistritöö raames saadud tulemused viitavad ka asjaolule, et lapsevanemad ei olnud veendunud valitsuse otsuse otstarbekuses sulgeda esimene kooliaste. Vanemad tegid mitmeid ettepanekuid nii koolile, kui koolipidajale, et eriolukorra kehtestamisel oleks võimalik kasvõi osaline kontaktõpe. Ka uuringud toetavad distantsõppe kombineerimist kontaktõppega ja toovad välja selle positiivset mõju seoses digipädevuste järelaitamisega, keerukate ülesannete lahendamise ja õpetaja-õpilase vahelise kontakti hoidmisega (Rashid & Rashid, 2012). Seega on oluline hoolikalt läbi kaaluda, kas kontaktõppe katkestamine on ainuvõimalik tee. Autori arvates võiksid koolide kriisikomisjonid võtta lähtuvalt üldisest situatsioonist sirgeselgsema positsiooni ja hindama enda võimekust, ressursse ja olukorda, et töötada välja kooli individuaalne distantsõppe mudel. See võib olla sümbioos kontakt- ja e-õppes, kuid mil määral sõltub kooli suurusest. Näiteks ei ole mõistlik kohaldada Tallinna suurkooli reegleid Lõuna-Eesti vallakoolile. Ka lapsevanemad pidasid peamiselt silmas haridusliku erivajadusega laste aeg ajalt kooli saatmist ja tegid mitmeid ettepanekuid kuidas kooli muuta viiruse levikut pärssivaks. Autori arvates on lapsevanemate ettepanekud õigustatud, kuna ka teooria kinnitab, et esimese kooliastme distantsõppele saatmine võib kaasa tuua terve vanuseklassi õpiharjumuste nõrgenemise (Aliyyah et al., 2020).

Töö piirangud ja praktiline väärtus

Autor näeb antud töös mitmeid piiranguid. Teoreetilise materjali läbitöötamisel oli oluliseks piiranguks teema uudsuse tõttu kirjanduse ja uurimuste vähesus. Nii võib esineda vaieldavaid aspekte mõistete seostamisel ja üldise teoreetilise materjali sobitamisel kitsamasse konteksti. Ja viimaks tuleb välja tuua, et olukorrast tingituna ei viidud intervjuusid läbi näost näkku, vaid Zoomi vahendusel. Mille tõttu võisid teatud mitteverbaalsed aspektid intervjueeritavate vastustest minna kaotsi.

Töö praktiline väärtus seisneb eelkõige selles, et antud töö tulemused võiksid olla abiks edaspidi distantsõppe korraldamisel ja arendamisel Eesti üldhariduskoolides. Kuigi töö tulemused on üldistavad ainult uuringus osalenud lapsevanematele, sisaldavad need olulist teavet eelkõige otsustajatele, kellel lasub poliitiline vastutus teha parimad valikud olemasoleva teabe põhjal. Ka võiks uurimistöös käsitletud teemad olla kasulikuks sisendiks nii koolide juhtkondadele, õpetajatele kui ka kohaliku omavalitsuse haridusspetsialistidele. Töös on mitmeid ettepanekuid, soovitusi ja lahendusi, kuidas valmistuda ootamatuks koolide sulgemiseks näiteks pandeemilise olukorra puhul või kuidas arendada edasi distantsõpet kui ühte innovaatilist õppimisviisi.

Töö kirjutamise ajaks 2020. aasta detsembris on valitsuse otsusega esimeste kooliastmete lapsed saadetud taaskord distantsõppele, mis annab alust arvata, et teema on endiselt aktuaalne ja pakub võimalusi edasi uurimiseks.

Edaspidised uurimisvõimalused

Koroonaviiruse ja kitsamalt distantsõppe mõju on kindlasti oluline uurimisvaldkond ka tulevikus. Väga oluline oleks uurida distantsõppe mõju laste haridusele erinevates kooliastmetes, aga ka huvikoolides. Edaspidi oleks kasulik uurida, millised on õpetajate ja miks ka mitte õpilaste hinnangud, rahulolu ja kogemused distantsõppest ja ettepanekud selle arendamiseks. Oluline on ka detailsemalt süveneda, kuidas saaks distantsõppe tingimustes toetada paremini erivajadusega õppureid. Nagu uurimusest selgus, on just see sihtgrupp kõige haavatavam distantsõppe tingimustes. Tervitatav oleks ka edasine arendus- ja uurimistöö, et koostada ja leida parimaid lahendusi veebiplatvormidele, mida distantsõppel kasutatakse. Uurida võiks veel, millised on toimivad, õpilaskesksed ja õpihuvi hoidvad e-õppe õppematerjalid ja digilahendused. Eestis peaks olema piisavalt oskusteavet, ressursi ja tahtmist, et ellu viia järgmine “distants-tiigrihüpe”.

Tähelepanu peaks pöörama ka koolide kriisireguleerimise toimkondade arendustegevustele. Täpsustamist vajab, kas ja mil määral sellised üksused olid töös distantsõppel, kuidas neil õnnestus kommunikatsioon ja kriisiohje üldisemalt.

Laiemaks, eeskätt poliitiliseks küsimuseks on distantsõppele saatmise mõju ja otsustusprotsess. Selgitama peaks, millist mõju omab sellisel kujul koolide sulgemine viiruse levikule ja kas see mõju viirusele oleks kriitiliselt teistsugune, kui esimese kooliastme lapsed jätkaksid kontaktõppel olemist. Kuna käesoleva töö tulemusi ei saa üldistada, on üheks võimaluseks kombineerida tulevikus kvalitatiivset ja kvantitatiivset uurimismeetodit.

Tänu sõnad

Eelkõige tuleb tänulik olla, et koroonaviirusest tulenevad piirangud tõid kaasa palju vaba aega, mida oli hädasti vaja, et töö kaante vahele saada.

Teiseks tänan juhendajat ja kõiki uurimuses osalenud lapsevanemaid panuse eest magistritöö tulemustesse.

Kolmandaks tänan üllatavaid abipakkujaid, kes ei pidanud paljaks tööd lugeda ja enda märkustega seda paremaks muuta.

Eriline tänu kuulub Evelile, kes oli alati valmis ära kuulama ja jagama oma kogemusi ning Argole, kes tegi teraseid tähelepanekuid ja nagu ikka - küsis olulisi küsimusi!

Kasutan ka võimalust tänada enda võluvab abikaasat lõputu toetuse eest distantsõppel ja hiljem selle töö valmimise ajal.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrekselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Margus - Tarmo Pihlakas /allkirjastatud digitaalselt/ 11.01.2021

Kasutatud allikad

- Adams, G. & Todd, M. (2020). *Meeting the School-Age Child Care Needs of Working Parents Facing COVID-19 Distance Learning. Policy Options to Consider*. Washington DC: Urban Institute.
- Alexander, K.L., Entwisle, D.R., Olson, L.S. (2007) Lasting Consequences of the Summer Learning Gap. *American Sociological Review*. 2007;72(2):167-180.
- Alumäe, T., Tilk, O., & Asadullah. (2018). *Advanced Rich Transcription System for Estonian Speech*. Külastatud aadressil <http://bark.phon.ioc.ee/webtrans/>
- Aliyyah, R. R., Rachmadtullah, R., Samsudin, A., Syaodih, E., Nurtanto, M., & Tambunan, A. R. S., (2020). The Perceptions of Primary School Teachers of Online Learning during the COVID-19 Pandemic Period: A Case Study in Indonesia. *Journal of Ethnic and Cultural Studies* 2020, Vol. 7, No. 2, 90-109
- Anastasiades, P.S. (2003). Distance learning in elementary schools in Cyprus: the evaluation methodology and results. *Computers & Education*, Volume 40, Issue 1, 2003, Pages 17-40,
- Armitage, R. & Nellums, L.B. (2020). Considering inequalities in the school closure response to COVID-19. *Lancet Glob Health*. 2020;8(5):e644.
- Bates, A.W. T. (2005). *Technology, E-learning and Distance Education, second edition*. Külastatud aadressil https://books.google.ee/books?hl=en&lr=&id=w8xIPSTfZBUC&oi=fnd&pg=PP8&dq=what+is+elearning&ots=fQkoqxcKY1&sig=hmEvk2WxzyehjeMaL52qIGchu4Y&redir_esc=y#v=onepage&q=what%20is%20e-learning&f=false
- Bayham, J. & Fenichel, E. (2020). Impact of school closures for COVID-19 on the US health-care workforce and net mortality: a modelling study. *The Lancet Public Health*, Volume 5, issue 5, pages e271-e278.
- Berman, G. (2020). *Ethical Considerations for Evidence Generation Involving Children on the COVID-19 Pandemic. Innocenti Discussion Paper no. 2020-01*. UNICEF Office of Research - Innocenti, Florence.
- Brooks, S.K., Smith, L.E., Webster, R.K., Weston, D., Woodland, L., Hall, I., & Rubin, G. J. (2020) The impact of unplanned school closure on children's social contact: rapid evidence review. *Eurosurveillance*, 25, 2000188.
- Cluver, L., Lachman, J. M., Sherr, L., Wessels, I., Krug, E., Rakotomalala, S., & Butchart, A. (2020, March 25). Parenting in a time of COVID-19. *Correspondence*. Külastatud aadressil [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(20\)30736-4](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(20)30736-4)

- Darling-Hammond, L., Edgerton, A., Truong, N., & Cookson, P. (2020) *Restarting and Reinventing School: Learning in the Time of COVID and Beyond*. Külastatud aadressil https://learningpolicyinstitute.org/sites/default/files/product-files/Restart_Reinvent_Schools_COVID_Priority2_Distance_Learning.pdf
- Dhiman, S., Sahu, P. K., Reed, W. R., Ganesh, G. S., Goyal, R. K., & Jain, S. (2020). Impact of COVID-19 outbreak on mental health and perceived strain among caregivers tending children with special needs. *Research in Developmental Disabilities*, Volume 107, 103790.
- Edwards, M. E., Cordray, S., & Dorbolo, J. (2000). Unintended Benefits of Distance-Education Technology for Traditional Classroom Teaching. *Teaching Sociology*, Vol. 28, No. 4, pp. 386-391.
- Elo, S. & Kyngäs, H. (2008, 18 March). The qualitative content analysis process. *JAN*, Volume 62, issue 1, p. 107-115.
- Eriolukorra meetmete rakendamise (2020), *Riigi Teataja* RT III, 14.03.2020, nr 77. Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/310042020006>
- Gates, B. (2020). Responding to Covid-19 — A Once-in-a-Century Pandemic? *N Engl J Med* 2020; 382:1677-1679.
- Garbe, A., Ogurlu, U., Logan, N., & Cook, P. (2020). COVID-19 and Remote Learning: Experiences of Parents with Children during the Pandemic. *American Journal of Qualitative Research*, Vol. 4 No. 3, pp. 45 - 65.
- Georgiev, T., Georgieva, E., & Smrikarov, A. (2004). *M-Learning - a New Stage of E-Learning*. Külastatud aadressil https://www.researchgate.net/profile/Tsvetozar_Georgiev2/publication/262367952_M-learning-a_new_stage_of_e-learning/links/00b495151514d5274b000000.pdf
- Harting K. & Erthal, M. J. (2005). History of distance learning. *Information Technology, Learning, and Performance Journal*. Vol. 23, Iss. 1 PP: 35 - 44.
- Haworth, M & Hopkins, S. (2009). *On the air: Educational radio, its history and effect on literacy and educational technology*. Külastatud aadressil <https://blogs.ubc.ca/etec540sept09/2009/10/28/on-the-air-educational-radio-its-history-and-effect-on-literacy-and-educational-technology-by-michael-haworth-stephanie-hopkins/>
- Hughes, E. (2016). *Education in Prison: Studying Through Distance Learning*. London and New York: Routledge
- Kaukes, K. (2020). *Digipedagoogika põhimõtete rakendamine distantõppe perioodil 2. klassi üldõpetuse näitel*. Magistritöö. Tartu Ülikool.
- Kivioja, A. (2020, 25.september). Distantõppest põhiseaduse valguses. *Õpetajate Leht*. Külastatud

aadressil <https://opleht.ee/2020/09/distantsoppest-pohiseaduse-valguses/>

Lauristin, M., Loogma, K., Erss, M., Vernik-Tuubel, E.-M., & Sarv, E.-S. (2020).

Õpilaste, õpetajate ja lastevanemate toimetulek koroonakriisi aegses kaugõppes.

Eesti Haridusfoorum. Külastatud aadressil

https://haridusfoorum.ee/images/2020/Distantsppe_uuring_EHF_250720.pdf

Lei, S. A. & Gupta, R.K.(2010). College distance education courses: evaluating benefits and costs from institutional, faculty and students' perspectives. *Education* , Vol. 130 No. 4, pp. 616-630.

Masonbrink, A. R. & Hurley, E.(2020). Advocating for Children During the COVID-19 School Closures. *Pediatrics*, 146 (3), e20201440.

Moisey, S.D. (2004). Students with Disabilities in Distance Education: Characteristics, Course Enrollment and Completion, and Support Services. *Journal of distance education revue de l'éducation à distance* , VOL. 19, No 1, 73-91.

Mayurasakorn, K., Pinsawas, B., Mongkolsucharitkul, P., Sranacharoenpong, K., & Damapong, S.-n. (2020), School closure, COVID-19 and lunch programme: Unprecedented undernutrition crisis in low-middle income countries. *J Paediatr Child Health*, 56: 1013-1017.

Natriello, G. (2005). Modest Changes, Revolutionary Possibilities: Distance Learning and the Future of Education. *Teachers College Record*, Volume 107, Number 8, August 2005, pp. 1885–1904.

Pajariato, H., Kadir, A., Galugu, N., Sari, P., & Februant, S. (2020). Study from Home in the Middle of the COVID-19 Pandemic: Analysis of Religiosity, Teacher, and Parents Support Against Academic Stress. *Talent Development & Excellence*, Vol.12, No.2s, 2020, 1791-1807.

Poletti M. Hey teachers! Do not leave them kids alone! Envisioning schools during and after the coronavirus (COVID-19) pandemic. *Trends Neurosci Educ.* 2020;20:100140.

Pärismaa, S. (2020, 30. aprill) Kas vajame distantõpet ka pärast eriolukorda? Õpetajate Leht Külastatud aadressil <https://opleht.ee/2020/04/kas-vajame-distantsopet-ka-parast-eriolukorda/>

Randlaid, S. (toim) (2020, 15. detsember). Lutsar koolide sulgemisest: ega see kõige parem mõte ei ole. *Postimees*. Külastatud aadressil <https://www.postimees.ee/7134327/lutsar-koolide-sulgemisest-ega-see-koige-parem-mote-ei-ole>

Rashid, N. & Rashid, M. (2012). Issues and Problems in Distance Education. *Turkish Online Journal of Distance Education*, v13 n1 p20-26

Rebane, M. (2020, 29. oktoober). Distantõpe – paha unenägu või uus normaalsus? *Õpetajate Leht*.

Külastatud aadressil <https://opleht.ee/2020/08/distantsoppe-paha-unenagu-voi-uus-normaalsus%EF%BB%BF/>

- Rushby, N. (2013). The Future of Learning Technology: Some Tentative Predictions. *Journal of Educational Technology & Society*, 16(2), 52-58.
- Safiullin L., Fatkhiev A., Saipullaev U., & Bagautdinova N. (2014). Problems and Decision in the Field of Distance Education. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, Volume 131, 2014, Pages 111-117.
- Simonson, M., Smaldino, S., & Zvacek, S. (2015). *Teaching and Learning at a Distance – Foundations of Distance Education*. (6th ed.). Charlotte, NC: Information Age Publishing.
- Simons, C. L., & Sonnenschein, S. (2016). *Helping Parents Support Children's Self-Regulation at Home may be Essential for School Success*. Maryland Schoolpsychologists' Association Protocol, 54(6).
- Tanaś, M.(2015). Distance Education as an Object of Study and Reflection of Pedagogy in Poland. *International Journal of Electronics and Telecommunications*, 2015, VOL. 61, NO. 3, PP. 237-243.
- Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*. Tartu: Tartu Ülikool.

Lisa 1. Ettepanekud seoses toetuse tõhustamisega lapsevanematele distantsõppel

Õpikeskkond	Lapsevanemate ettepanekud õpikeskkonna parendamiseks
Koolipoolne füüsiline õpikeskkond	<ul style="list-style-type: none">• E-õppe baaskeskonna (Stuudium) arendus ja õppijakeskseks ja kasutajakeskseks muutmine• E-õppe materjalide väljatöötamine: video loengud, interaktiivsed ainetunnid jms• Distsantsõppe nädalad integreerida tavalisse koolirütmi, et tõsta digipädevust ja enastjuhtivuse oskusi• Distsantsõppe olukorras regulaarsed videotunnid kõigile (Zoom, MS-Teams jms)• Koostöös koolipidajaga luuakse võimalused teatud arvule noortel endiselt läbida kontaktõpet. Näiteks parandades ventilatsiooni koolimajades, püstitades ajutised vaheseinad, liikumiskoridorid ja väljapääsud - sisuliselt minnes üle terviseasutuse normidele, eesmärgiga säilitada esimese kooliastme õpilaste kontaktõpet.
Koolipoolne vaimne õpikeskkond	<ul style="list-style-type: none">• Distsantsõpet tutvustav infopäev lapsevanematele• Õpetamisoskuste koolitus lapsevanematele• Mentorlus vanematele laste õpimotivatsiooni hoidmiseks (võimalus õpetajalt saada nõu ja tuge)• HEV-noortele eriprogramm (individaal ja väikerühma tunnid, mis asendavad õpiabi või teisi toetusprogramme)• Roteeruv koolipäev, nt iga nädal on ühel lapsel võimalik koolis käia 2 korda vms. Esimesel kooliastmel on võimalus saada õpetajaga kontaktõpet.• Pöörata erilist rõhku tugispetsialistide töö võimaldamisele eeldusel, et distantsõppel enamik probleeme võimendub
Kooliväline füüsiline õpikeskkond	<ul style="list-style-type: none">• Digivahendite laenutus (arvuti, kõrvaklapid, mikrofonid jms)• Toidupakid distantsõppel peredele• Interneti võimaldamine peredele• Lastehoid paar tundi päevas
Kooliväline vaimne õpikeskkond	<ul style="list-style-type: none">• Positiivne motivatsiooni programm massimeedias, et hoida tuju üleval• Küberkiusamise vastane teavituskampaania• Individaalne liikumisprogramm koolilastele (Maastikumäng, fotojaht vms)• Läbimõeldud kommunikatsioon• Jälgida tuleb, et lastekaitseteenistus leiaks võimalused perede toetamiseks

Lisa 2. Intervjuu kava

Eesmärk: Selgitada välja esimese koolisatme lapsevanemate kogemused ja ettepanekud seoses lapsevanematele suunatud toega distantsoõppel?

Uurimisküsimused:

1. Missugused on esimese koolisatme lapsevanemate kogemused seoses neile osaks saanud toega distantsoõppel?
2. Missugused on esimese kooliastme lapsevanemate ettepanekud seoses neile osaks saanud toega distantsoõppel?

(Alustan tutvustusest: eesmärk, uurimisküsimused, lühidalt intervjuu kavast konfidentsiaalsuse tagamisest!)

1. SISSEJUAHTAVAD KÜSIMUSED

(Kas olete päri intervjuu salvestamisega? Lubate avaldada magistritöös pseudonüümi all väljavõtteid/tsitaate antud vastustest?)

- *Mitu distantsoõppel või alaealist last oli teil eriolukorra ajal kodus?*
- *Mitu täiskasvanut tegeles peamiselt lastega?*
- *Kas täiskasvanud olid peamiselt kodus või olid nad tööl?*
- *Mis on teie haridus?*

2. KOGEMUSED

- *Kuidas suhtusite otsusesse koolid sulgeda?*
- *Mida see (koolide sulgemine) teie perele konkreetselt kaasa tõi?*
- *Kirjeldage kuidas möödus distantsoõppe teie perele? Milline oli päevarutiin?*
- *Kuidas toetasite last, mida see teilt nõudis?*
- *Rääkige palun, mis oli distantsoõppe juures positiivset, mis meedis?*
- *Mis oli kõige keerulisem ja miks?*
- *Kuidas te tavaolukorras enda last /lapsi õppimisel toetate?*
- *Millist tuge ise vajasite või ootasite distantsoõppel, et olukorraga toime tulla?*
- *Kuidas kirjeldate õppematerjale, mis olid teie kasutuses lapse toetamiseks (õpikud, interneti keskkond, jms)?*
- *Millist toetust on vaja selleks, et distantsoõppe ideaalselt õnnestuks?*
- *Kuidas jäid rahule koolipoolse toega distantsoõppel?*

- *Millega olid kõige rohkem rahul?*
- *Milles tundus olevat vajakajäämisi?*
- *Mis organisatsioonid või institutsioonid pakkusid teie perele veel abi?*
- *Kuidas oleks võinud toetada lapsevanamaid näiteks KOV, töökoht, Vabariigi valitsus, MTÜd jne?*
- *Mida oleks võinud teha teisiti?*
- *Milline oleks ideaalne distantsõppe mudel, mis oleks kasulik nii lastele, kui ka õpetajale ja lapsevanematele?*

3. ETTEPANEKUD

- *Mida soovitate koolile, kui peaks korduma distantsõppele uuesti üleminek?*
Juhtkonnale/õpetajale?
- *Milleks peaks valmistuma kool juba praegu, et olla valmis distantsõppele üleminekuks?*
- *Kuidas võiks lapsevanamaid distantsõppe ajal rohkem toetada?*
- *Millist tuge võiks saada KOVilt ja teistelt organisatsioonidelt? Erijuhtude puhul?*

4. LÕPETUSEKS/KOKKUVÕTTEKS

- *Mida oleksin võinud seoses distantsõppega sinult veel küsida?*
- *Kas intervjuu käigus tuli midagi meelde, mille juurde võiks naasta?*
- *Mida sooviksid vastustesse lisada seoses distantsõppel osaks saanud toega?*
- *Kas seoses uurimusega tekkis sul minule küsimusi?*

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Margus-Tarmo Pihlakas

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose Esimese kooliastme lapsevanemate kogemused ja ettepanekud seoses lapsevanematele suunatud toega distantsõppel, mille juhendaja on nooremlektor Pihel Hunt, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Margus- Tarmo Pihlakas

11.01.2021